

**Zapotrzebowanie na
kwalifikacje w wybranych
obszarach kształcenia
zawodowego – obszar
administracyjno-usługowy,
branża transportowo-
spedycyjno-logistyczna**

Kraków 2018

Autorzy opracowania:

Grupa BST Sp. z o. o.

hab. prof. UO Robert Geisler – ekspert wiodący

Iwona Kłóska – ekspert obszaru administracyjno-usługowego

dr Katarzyna Tkocz-Wolny

Zdzisław Wolny

Andrzej Kempa

Wojciech Szymała

Aneta Kasprzyk

Ewa Lutogniewska

Justyna Stańczyk

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Departament Polityki Regionalnej

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie

www.obserwatorium.malopolska.pl

Skład publikacji:

xxx

Projekt okładki:

yyy

ISBN:

xxx-xx-xxxxx-xx-x

Egzemplarz bezpłatny

Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Rzeczpospolita
Polska

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

SPIS TREŚCI

Lista skrótów	4
Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia	5
Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze	5
Metodologia realizacji badania	6
Branża transportowo-spedycyjno-logistyczna	7
Definicja branży	7
Zawody	17
Bilans zawodów	28
Kompetencje zawodowe i kwalifikacje	31

Lista skrótów

A-U	Obszar administracyjno-usługowy
BHP	Bezpieczeństwo i higiena pracy
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CKZ	Centra Kompetencji Zawodowych
E-E	Obszar elektryczno-elektroniczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
KZiS	Klasyfikacja zawodów i specjalności
M-S	Obszar medyczno-społeczny
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SIO	System Informacji Oświatowej
T-G	Obszar turystyczno-gastronomiczny
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZS	Zespół Szkół

Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia

Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze

Celem badania była **identyfikacja oczekiwań pracodawców wobec absolwentów szkół zawodowych** w obszarach:

- administracyjno-usługowym,
- elektryczno-elektronicznym,
- turystyczno-gastronomicznym,
- medyczno-społecznym (kompetencje i kwalifikacje)

oraz określenie zapotrzebowania na pracowników w ujęciu zawodów w perspektywie kolejnych 5 lat. Niniejszy raport poświęcony został omówieniu wyników badania w ramach **obszaru administracyjno-usługowego**.

Tabela 1. Cele szczegółowe badania

CEL SZCZEGÓŁOWY
Zbadanie na jakie zawody z obszaru A-U, E-E, T-G i M-S jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy, a także identyfikacja nowych zawodów, na które występuje bądź będzie występować zapotrzebowanie.
Określenie jakich kompetencji i kwalifikacji (w podziale na zawody) pracodawcy oczekują od pracowników (w oparciu o aktualnie zatrudnionych pracowników).
Identyfikacja kompetencji i kwalifikacji, które nie są oferowane przez szkolnictwo zawodowe (na poziomie poszczególnych zawodów), a które mogą zostać zaoferowane w innym środowisku (certyfikowane szkolenia, staże, praca na stanowisku pracy etc.).
Określenie obecnego stanu zapotrzebowania na pracowników poszczególnych zawodów i w perspektywie najbliższych 5 lat.
Zbadanie jak wygląda współpraca na linii przedstawiciele poszczególnych branż – szkoły zawodowe (określenie czynników sprzyjających współpracy i barier).
Opracowanie rekomendacji w zakresie przygotowania oferty programowej pod kątem efektów kształcenia korespondujących z popytem na kompetencje i kwalifikacje wśród pracodawców oraz możliwych działań przedstawicieli biznesu w zakresie współpracy ze szkołami zawodowymi.

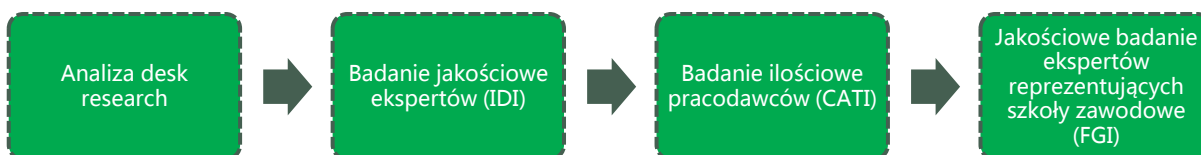
Źródło: Opracowanie własne

Metodologia realizacji badania

Niniejszy raport jest jednym z opracowań obszarowych przygotowanych w ramach projektu pt. „Zapotrzebowanie na kwalifikacje w wybranych obszarach kształcenia zawodowego”.

Badanie opierało się zarówno na technikach jakościowych, jak i ilościowych. Zostało ono zrealizowane w 4 częściach. Pierwszą częścią była **analiza desk research**, która miała na celu zdefiniowanie stosowanych pojęć, weryfikacja listy zawodów oraz przygotowanie listy kwalifikacji i kompetencji wymaganych od pracowników w poszczególnych zawodach. Drugim elementem badania było badanie jakościowe wśród ekspertów. **Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z przedstawicielami stowarzyszeń branżowych, przedstawicielami zespołów branżowych (funkcjonujących przy CKZ), doradcami powiatowych urzędów pracy oraz z przedsiębiorcami**. Łącznie przeprowadzono 40 wywiadów. Celem badań jakościowych było dookreślenie definicji branży, rozpoznanie kontekstu funkcjonowania branży, zidentyfikowanie kluczowych podmiotów funkcjonujących w województwie, określenie zapotrzebowania na pracowników. Dodatkowo w trakcie wywiadów, weryfikacji poddano listy kwalifikacji i kompetencji dla każdego zawodu, które były podstawą do przeprowadzenia części trzeciej – **badania ilościowego wśród przedsiębiorców**. Badanie przeprowadzono na próbie 945 pracodawców, zatrudniających osoby wykształcone w analizowanych zawodach. Respondentami w wywiadach kwestionariuszowych były osoby odpowiedzialne za realizację zadań związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach. Celem badania było pozyskanie danych ilościowych na temat aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania rynku na pracowników (w podziale na zawody), a także najważniejszych kompetencji i kwalifikacji pracowników. Ostatnią częścią badania były **zogniskowane wywiady grupowe z ekspertami reprezentującymi szkoły zawodowe**. Osobami, które wzięły udział w badaniu byli m.in. opiekunowie praktycznej nauki zawodu, przedstawiciele szkół będących CKZ, osoby z uprawnieniami egzaminatora, osoby współpracujące ze szkołami za granicą, a także kierownicy warsztatów szkolnych. Przeprowadzono 2 wywiady grupowe – w Oświęcimiu (9 uczestników) oraz Krakowie (11 uczestników). Celem badań jakościowych było określenie zakresu zmian oraz sposobu nauczania w szkole w obszarach zdiagnozowanych luk kompetencyjnych (kompetencji oczekiwanych przez pracodawców, których nie posiadają absolwenci szkół zawodowych), a także określenie charakteru współpracy pomiędzy przedstawicielami poszczególnych branża szkołami zawodowymi.

Rysunek 1. Etapy realizacji badania

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze administracyjno-usługowym wyróżniono 8 branży według klasyfikacji ORE: chemiczno-ceramiczno-szklarską, drzewno-meblarską, ekonomiczno-administracyjno-biurową, fryzjersko-kosmetyczną, poligraficzno-fotograficzną, skórzano-obuwniczą, włókienniczo-odzieżową oraz transportowo-spedycyjno-logistyczną, której niniejszy raport jest poświęcony.

Branża transportowo-spedycyjno-logistyczna

Definicja branży

Podmioty gospodarcze działające w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej zajmują się w głównej mierze organizowaniem transportu za pomocą środków transportu (samochodów ciężarowych, samolotów itp.), kompleksową obsługą przewozu od miejsca nadania do miejsca odbioru, dokumentacją przewozową, pakowaniem i znakowaniem ładunku przeznaczonego do przewozu, ubezpieczaniem i nadawaniem ładunku, wystosowywaniem do odpowiednich urzędów wniosków o wydanie pozwoleń na transport przesyłek, odbieraniem ładunku, realizowaniem czynności związanych z odprawą celną¹.

Branża transportowo-spedycyjno-logistyczna jest ważną gałęzią gospodarki. Powodowane jest to faktem, iż transport umożliwia sprawne funkcjonowanie niemal wszystkich innych działów gospodarki. Dodatkowo należy zauważyć, że wymiana towarów, w tym wymiana międzynarodowa oraz specjalizacja pracy wzmagają zapotrzebowanie na rynek usług świadczonych przez podmioty branży transportowo-spedycyjno-logistycznej².

Specyfika branży transportowo-spedycyjno-logistycznej polega na tym, iż współcześnie istnieje duża konkurencja na rynku usług transportowych, panuje dobra koniunktura. Dla podmiotów gospodarczych działających

¹ K. Bartczak, A. Barańska: Tendencje rozwojowe na rynku usług spedycyjnych w Polsce. Logistyka.

² E. Przybylska: Analiza usługi transportowej w wybranym przedsiębiorstwie sektora TSL, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, zeszyt 56, Gliwice 2011.

w obrębie omawianej branży oznacza to walkę cenową oraz niską rentowność świadczonych przez nie usług³. Należy zaznaczyć, że województwo małopolskie jest bardzo dobrze skomunikowanym regionem. Położone jest na przecięciu międzynarodowych tras tranzytowych - Autostrada A4 łącząca Niemcy z Ukrainą (Drezno – Legnica – Wrocław – Opole – Gliwice – Katowice – Kraków – Tarnów – Rzeszów – Przemyśl - przejście graniczne Korczowa). Fakt ten sprawia, że w Małopolsce istnieją możliwości dla rozwój firm branży transportowo-spedycyjno-logistycznej. Dodatkowo, fakt, iż województwo małopolskie jest regionem często odwiedzanym przez turystów sprawia, że istnieje zapotrzebowanie na świadczenie usług transportowych.

W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe informacje dotyczące sekcji, działów oraz grup PKD, w ramach których funkcjonują podmioty gospodarcze branży transportowo-spedycyjno-logistycznej. Wyróżniono Sekcję H - Transport i gospodarka magazynowa, a w niej działy PKD: 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy, 50 - Transport wodny, 51 - Transport lotniczy, 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport, 53 - Działalność pocztowa i kurierska. W ramach wyróżnionych pięciu działów PKD wymienione zostały również grupy PKD skupiające podmioty zajmujące się świadczeniem usług związanych z transportem.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów działających w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej. (sekcje, działy, grupy PKD)

SEKCJA PKD	DZIAŁ PKD	GRUPY PKD
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy	49.1 - Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
		49.2 - Transport kolejowy towarów
		49.3 - Pozostały transport lądowy pasażerski
		49.4 - Transport drogowy towarów oraz działalność usługowa związana z przewodnikami
		49.5 - Transport rurociągowy
	50 - Transport wodny	50.1 - Transport morski i przybrzeżny pasażerski
		50.2 - Transport morski i przybrzeżny towarów
		50.3 - Transport wodny śródlądowy pasażerski
		50.4 - Transport wodny śródlądowy towarów
	51 - Transport lotniczy	51.1 - Transport lotniczy pasażerski
		51.2 - Transport lotniczy towarów i transport kosmiczny
	52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	52.1 - Magazynowanie i przechowywanie towarów
		52.2 - Działalność usługowa wspomagająca transport
	53 - Działalność pocztowa i kurierska	53.1 - Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych
		53.2 - Pozostała działalność pocztowa i kurierska

Źródło: Opracowanie własne

Analizie poddano podmioty gospodarcze według klasy wielkości. W poszczególnych działach PKD zidentyfikowano następujące firmy działające na terenie Małopolski w 2018 zatrudniające powyżej 250 pracowników:⁴

³ <http://poradnikspedytora.pl/2014/raport-polski-sektor-transportu-drogowego/>, [dostęp: 20.05.2018].

⁴ Za największe przedsiębiorstwa uznano, takie, które zatrudniają powyżej 250 pracowników. Opracowano na podstawie Bisnode Polska Baza Danych, [dostęp: 07.05.2018].

→ **Transport lądowy oraz transport rurociągowy** (dział PKD 49) wyróżniono: Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S.A. w Krakowie (Kraków), Montin Usługi S.A. (Kraków), Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o. o. w Nowym Sączu (Nowy Sącz), ZET Transport sp. z o. o. (Nowy Sącz), Batim Transport i Spedycja sp. z o. o. Spółka Komandytowa (Stary Sącz), Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o. o. (Tarnów), Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej sp. z o. o. (Tarnów), Grupa Azoty Koltar sp. z o. o. (Tarnów).

→ **Transport wodny** (dział PKD 50) — nie odnotowano podmiotów gospodarczych spełniających powyższe kryteria.

→ **Transport lotniczy** (dział PKD 51) - nie odnotowano podmiotów gospodarczych spełniających powyższe kryteria.

→ **Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport** (dział PKD 52) - wyróżniono: Was Krak Airport Services sp. z o. o. (Balice), Międzynarodowy Port Lotniczy Im Jana Pawła II Kraków Balice sp. z o. o. (Balice), Jasper sp. z o. o. (Kraków), Tesco Dystrybucja sp. z o. o. (Kraków), Grupa Azoty Koltar sp. z o. o. (Tarnów).

→ **Działalność pocztowa i kurierska** (dział PKD 53) - zaliczono: Inpost Paczkomaty sp. z o. o. (Kraków), Inpost S.A. (Kraków).

Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych wskazali następujące podmioty z branży transportowo-spedycyjno-logistycznej, jako wyróżniające się na małopolskim rynku: ZET Transport sp. z o.o. (Nowy Sącz) oraz Batim Transport Międzynarodowy i Spedycja sp. z o.o. Spółka Komandytowa (Stary Sącz).⁵

Podmioty gospodarcze w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

Poniższa tabela przedstawia podmioty w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w województwie małopolskim w 2017 roku. W województwie małopolskim znajdowało się 23 441 podmiotów gospodarczych omawianej branży. Na potrzeby niniejszego badania zsumowano liczbę podmiotów gospodarczych z działu PKD 50 i 51⁶. Największa liczba podmiotów tej branży zlokalizowana była w mieście Kraków na co wpływa dobra komunikacja oraz obecność autostrady wiodącej do tego miasta, a także fakt, iż w Krakowie istnieje dużo prywatnych przedsiębiorców oferujących usługi transportowe, powiązane są z branżą turystyczną. W branży transportowo-spedycyjno-logistycznej największą liczbą podmiotów gospodarczych charakteryzował się dział PKD 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy (21 401 podmiotów), z czego największa liczba znajdowała się w Krakowie (7 474 podmioty), powiecie krakowskim (2 117) oraz wielickim (1 027), a najmniej w powiecie dąbrowskim (154). W następnej kolejności odnotowało się liczbę 1 338 podmiotów gospodarczych przypisanych do działu PKD 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport, najwięcej spośród nich zlokalizowanych było w Krakowie (506) oraz powiecie krakowskim (107), a najmniej w powiecie tarnowskim (11) oraz dąbrowskim (7). W przypadku działu PKD 50 - Transport wodny oraz działu PKD 51 - Transport lotniczy zaobserwowano liczbę 355 podmiotów gospodarczych. Największa liczba spośród nich była w powiecie nowotarskim (237), natomiast w powiatach gorlickim, limanowskim, miechowskim, nowosądeckim, olkuskim,

⁵ Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

⁶ Zastosowano taki zabieg ze względu na niewielką liczbę podmiotów gospodarczych w obu działach PKD w stosunku do podmiotów z innych działów PKD.

proszowickim, suskim oraz Nowym Sączu nie było podmiotów z wymienionego działu PKD. W branży transportowo-spedycyjno-logistycznej najmniej podmiotów było z działu PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska tj. 347 (najwięcej w Krakowie 154, a najmniej w powiecie bocheńskim – 1 podmiot gospodarczy).

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych transportowo-spedycyjno-logistycznej w 2017 r.

NAZWA	OGÓLEM	OGÓLEM DLA BRANŻY	SEKCJA H DZIAŁ 49		SEKCJA H DZIAŁ 50 I 51		SEKCJA H DZIAŁ 52		SEKCJA H DZIAŁ 53	
	liczba	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
MAŁOPOLSKIE	380 020	23 441	21 401	5,6	355	0,1	1 338	0,4	347	0,1
Powiat bocheński	8 895	403	366	4,1	1	0	35	0,4	1	0
Powiat brzeski	6 857	409	326	4,8	10	0,1	70	1	3	0
Powiat chrzanowski	11 862	852	803	6,8	3	0	37	0,3	9	0,1
Powiat dąbrowski	3 339	180	154	4,6	9	0,3	7	0,2	10	0,3
Powiat gorlicki	7 837	340	317	4	0	0	21	0,3	2	0
Powiat krakowski	30 334	2 276	2 117	7	9	0	107	0,4	43	0,1
Powiat limanowski	10 054	519	489	4,9	0	0	24	0,2	6	0,1
Powiat miechowski	4468	495	471	10,5	0	0	17	0,4	7	0,2
Powiat myślenicki	12689	719	685	5,4	2	0	28	0,2	4	0
Powiat nowosądecki	16058	903	848	5,3	0	0	45	0,3	10	0,1
Powiat nowotarski	16063	1 003	683	4,3	237	1,5	76	0,5	7	0
Powiat olkuski	11821	888	829	7	0	0	43	0,4	16	0,1
Powiat oświęcimski	14227	873	819	5,8	2	0	43	0,3	9	0,1
Powiat proszowicki	3544	265	243	6,9	0	0	18	0,5	4	0,1
Powiat suski	8061	399	381	4,7	0	0	16	0,2	2	0
Powiat tarnowski	12575	804	773	6,1	9	0,1	11	0,1	11	0,1
Powiat tatrzański	10316	893	810	7,9	6	0,1	74	0,7	3	0
Powiat wadowicki	16496	710	664	4	4	0	31	0,2	11	0,1
Powiat wielicki	14597	1 107	1 027	7	4	0	62	0,4	14	0,1
Powiat m.Kraków	138515	8 189	7 474	5,4	55	0	506	0,4	154	0,1
Powiat m.Nowy Sącz	9863	559	521	5,3	0	0	35	0,4	3	0
Powiat m.Tarnów	11549	655	601	5,2	4	0	32	0,3	18	0,2

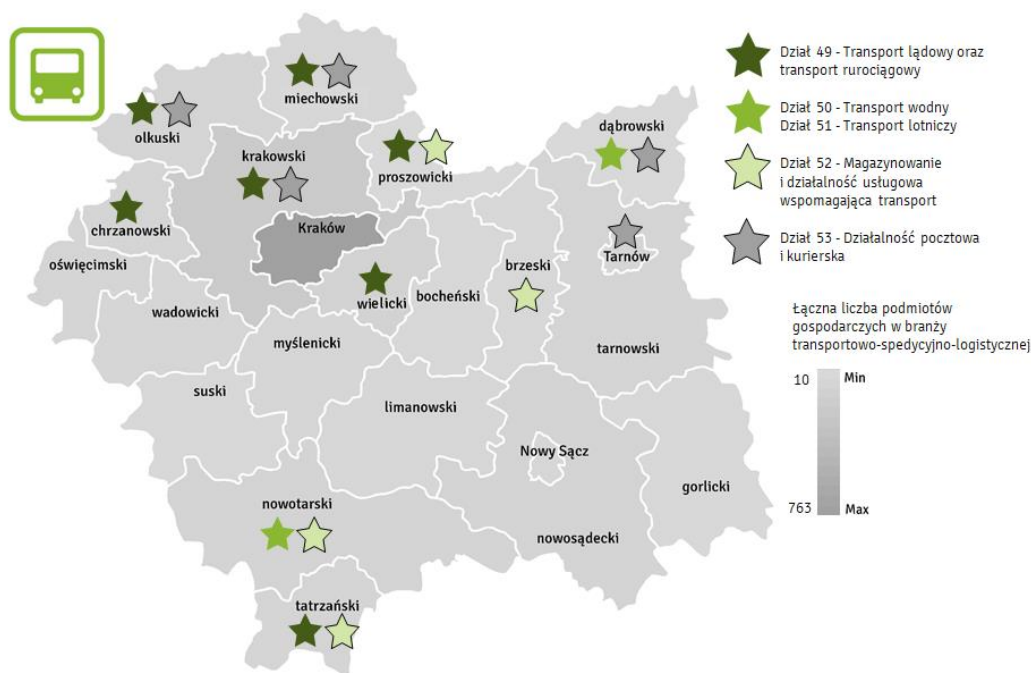
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 3 przedstawiono także, jaki procentowy udział stanowiły podmioty gospodarcze wśród ogółu podmiotów na terenie poszczególnych powiatów. Największy procentowy udział podmiotów gospodarczych w przypadku działu PKD 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy odnotowano w powiecie miechowskim (10,5%), dla działu PKD 50 - Transport wodny oraz działu PKD 51 - Transport lotniczy w powiecie nowotarskim (1,5%), dla działu PKD 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport w powiecie brzeskim (1,0%), dla działu PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska w powiecie dąbrowskim (0,3%). Przestrzenny rozkład wynika ze szlaków komunikacyjnych i handlowych, które koncentrują się wokół

największych aglomeracji, w mniejszych ośrodkach dominuje transport indywidualny z uwagi na brak komunikacji publicznej lub jej niską jakość.

Na mapie 1 przedstawiono podmioty gospodarcze branży transportowo-spedycyjno-logistycznej według działów PKD. Przedstawiono, które powiaty są wiodące pod względem liczby podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem działów PKD do których należą. Za wyróżniające się działy PKD w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w danym powiecie uznano takie, w których udział podmiotów gospodarczych był wyższy niż udział w skali województwa małopolskiego, powiększony o połowę odchylenia standardowego tych wartości dla wszystkich powiatów. W powiatach: olkuskim, krakowskim oraz miechowskim zaobserwowano dominację podmiotów gospodarczych z 2 działów PKD: 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy oraz działu PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska, w powiecie proszowickim i tatrzańskim - z działu PKD 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy oraz działu 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport, w powiecie dąbrowskim z działu PKD 50 - Transport wodny oraz działu PKD 51 - Transport lotniczy, a także działu PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska, w powiecie nowotarskim z działu PKD 50 - Transport wodny oraz działu PKD 51 - Transport lotniczy i działu 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport. Dział PKD 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy wyróżniał się także w powiecie chrzanowskim oraz wielickim. Natomiast w powiecie brzeskim odnotowano dominację działu 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport, a w mieście Tarnów działu PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska. W powiatach: oświęcimskim, wadowickim, suskim, myślenickim, limanowskim, bocheńskim, nowosądeckim, gorlickim, tarnowskim oraz Krakowie i Nowym Sączu brak było specjalizacji w tym zakresie.

Mapa 1. Podmioty gospodarcze w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej według działów PKD w 2017 roku z uwzględnieniem podmiotów wyróżniających się w poszczególnych powiatach

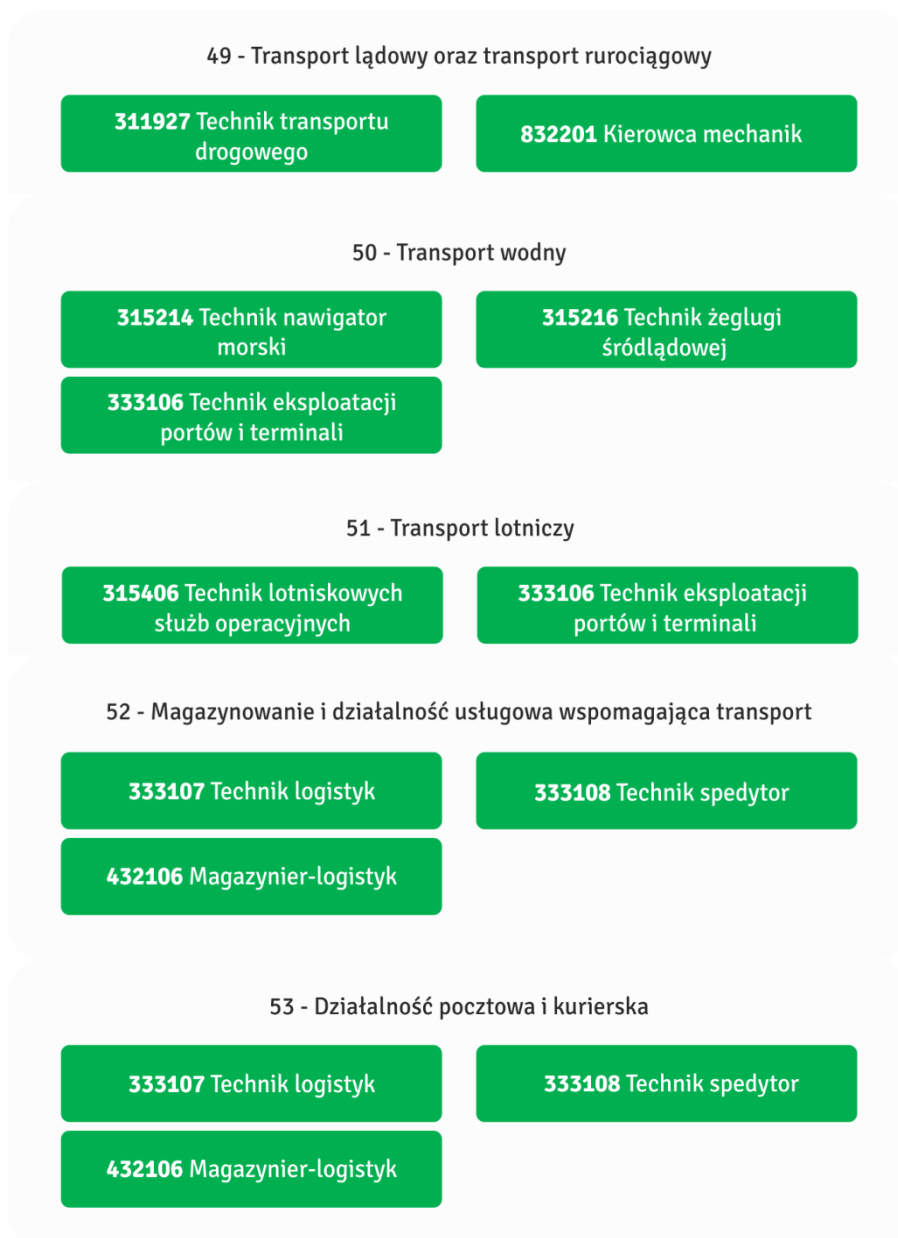

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kształcenie w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej wyróżnił 9 zawodów. Poniższe zestawienie prezentuje przyporządkowanie zawodów branży transportowo-spedycyjno-logistycznej do wybranych dla potrzeb realizacji niniejszego badania działów PKD. Do działu PKD 49 - Transport lądowy oraz transport rurociągowy oraz działu PKD 51 - Transport lotniczy przyporządkowano po 2 zawody. Natomiast do działów PKD 50 - Transport wodny, PKD 52 - Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport, PKD 53 - Działalność pocztowa i kurierska po 3 zawody.

Rysunek 2. Zawody branży transportowo-spedycyjno-logistycznej według działów PKD

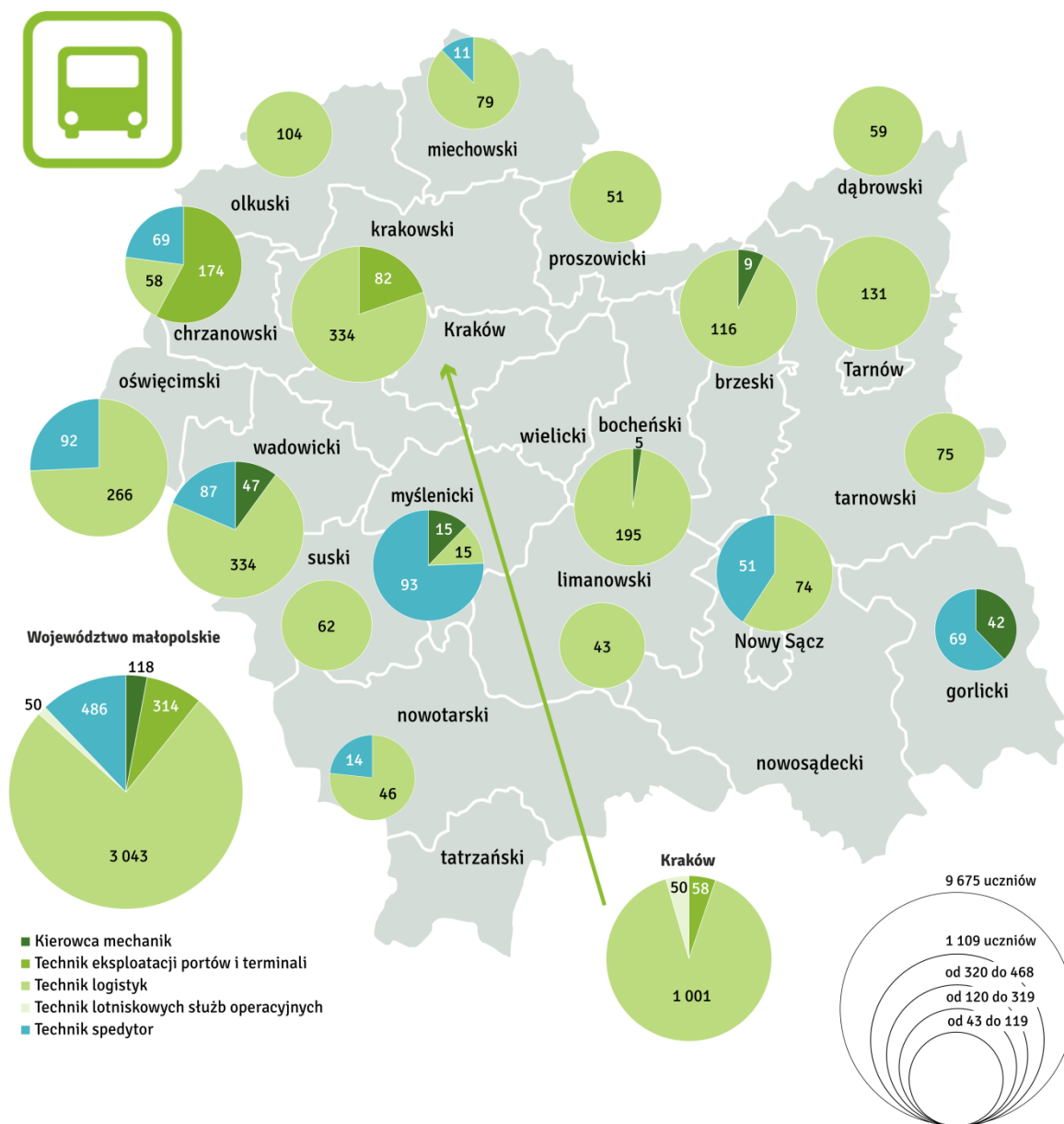

Źródło: Opracowanie własne

Mapa prezentuje liczbę uczniów branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim. Łączna liczba uczniów tej branży to 4 011 osób. Największą popularnością cie-

szył się zawód **technik logistik**, wybrany przez 3 043 osoby, z czego najczęściej przez uczniów z Krakowa (1 001), powiatu krakowskiego (334) oraz wadowickiego (334). W następnej kolejności uczniowie najczęściej podejmowali naukę na kierunku **technik spedytor** (486 osoby), spośród których największa liczba kształciła się w powiecie myślenickim (93), oświęcimskim (82) oraz wadowickim (87). W zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** odbywało się kształcenie w 3 powiatach: chrzanowskim (174 uczniów), krakowskim (82) oraz w Krakowie (58). Nauka w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** odnotowana została tylko w Krakowie, podjęło ją 50 osób. W powiecie chrzanowskim, myślenickim oraz Krakowie zaobserwowano kształcenie w największej liczbie zawodów branży transportowo-spedycyjno-logistycznej (tj. 3), natomiast w powiatach: dąbrowskim, limanowskim, olkuskim, proszowickim, suskim, tarnowskim oraz Tarnowie odbywała się edukacja w tylko 1 zawodzie omawianej branży, był to zawód **technik logistik**.

Mapa 2. Liczba uczniów w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w poszczególnych powiatach w roku szkolnym 2017/2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

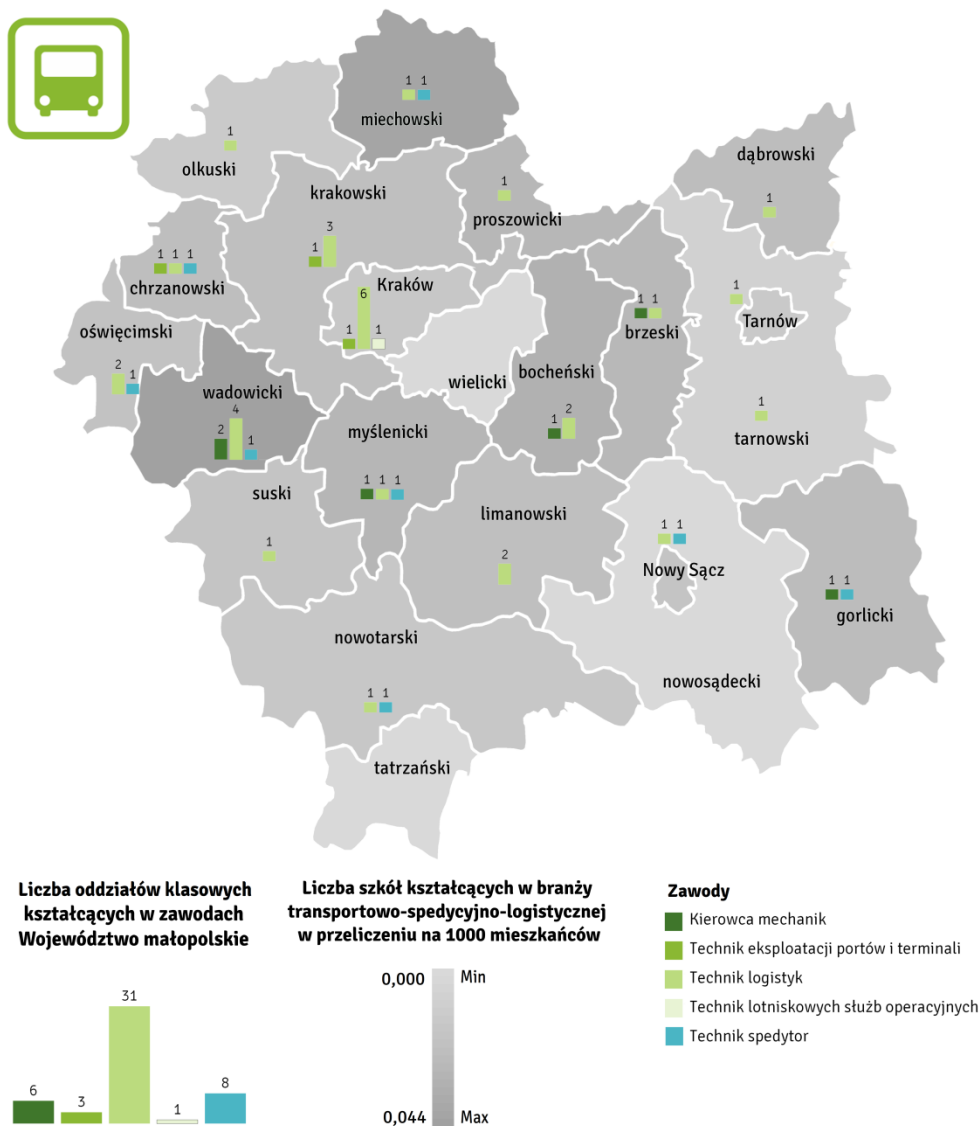
W przypadku zawodów: **magazynier-logistyk**, **technik nawigator morski**, **technik transportu drogowego**, **technik żeglugi śródlądowej** nie odbywało się kształcenie w Małopolsce. Powodem, dla którego uczniowie nie wybierają zawodu **technik żeglugi śródlądowej**, **technik nawigator morski** jest brak możliwości kształcenia w tym kierunku w regionie. Należy dodać, iż kształcenie w tym zawodzie może być realizowane tylko w miejscach z odpowiednią infrastrukturą. **Magazynier-logistyk** jest zawodem, który został wprowadzony kształcenia zawodowego od września 2017 roku, dlatego też kształcenie w tym zawodzi nie jest jeszcze popularne wśród uczniów. Natomiast niewielkie zainteresowanie kształceniem w zawodzie **technik transportu drogowego** wynika z trendu na kształcenie w kierunkach logistyka i spedycja, w związku z czym **technik logistyk** oraz **technik spedytor** cieszą się większą popularnością wśród uczniów.

Mapa 3 przedstawia liczbę szkół w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim. Największa liczba szkół w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców znajdowało się w powiecie wadowickim (0,044) oraz miechowskim (0,041), a najmniej w powiecie tarnowskim (0,005). Łączna liczba szkół tejże branży wynosiła 49. Najwięcej szkół kształciło w zawodzie **technik logistyk**, z czego największa liczba zlokalizowana była w Krakowie (6 szkół) oraz powiecie wadowickim (4 szkoły). W zawodzie **technik spedytor** po 1 szkole odnotowano w powiatach: chrzanowskim gorlickim, miechowskim, myślenickim, nowotarskim, oświęcimskim, wadowickim oraz Nowym Sączu. W przypadku zawodu **kierowca mechanik** zaobserwowano 2 szkoły w powiecie wadowickim oraz po 1 szkole w powiecie bocheńskim, brzeskim, gorlickim oraz myślenickim. W zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** odbywało się kształcenie po 1 szkole w powiecie chrzanowskim, krakowskim oraz Krakowie. Nauka w zawodzie **technik lotniskowych służ operacyjnych** odbywała się tylko w 1 szkole, która zlokalizowana była w stolicy regionu. Należy nadmienić, że kształcenie w zawodzie **technik logistyk** odbywało się w każdym powiecie województwa małopolskiego, za wyjątkiem powiatów: chrzanowskiego, wielickiego, gorlickiego, nowosądeckiego i tatrzańskiego. Powiaty: chrzanowski, myślenicki, wadowicki oraz Kraków kształciły w 3 zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej, natomiast powiaty: dąbrowski, olkuski, proszowicki, suski, tarnowski oraz Tarnów w 1 zawodzie omawianej branży⁷.

Rozporządzenie z dnia 1 września 2017 roku w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wprowadziło możliwość kształcenia w nowym zawodzie **magazynier-logistyk**.

⁷ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

Mapa 3. Liczba oddziałów kształcących w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w 2017 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Centra Kompetencji Zawodowych

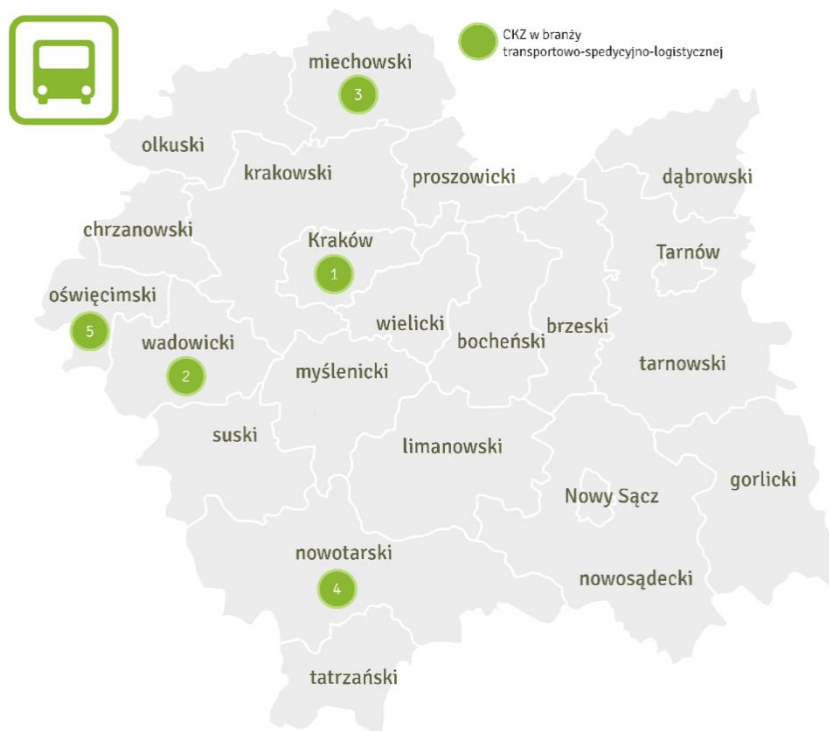
W województwie małopolskim utworzono następujące CKZ⁸, w których można się kształcić w poszczególnych zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej:

1. CKZ w Gminie Miejskiej Kraków, które składa się z Zespołu Szkół Ekonomicznych Nr 2 oraz Zespołu Szkół Poligraficzno-Medialnych im. Z. Klemensiewicza w Krakowie, umożliwiającego kształcenie w zawodzie: **technik logistyk**.

⁸ Umożliwiają uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych w danym zawodzie. Na kwalifikacyjnych kursach zawodowych osoby dorosłe będą mogły uzyskać bezpłatnie kwalifikacje zawodowe i dyplom technika w danym zawodzie.

2. Andrychowskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (powiat wadowicki) – składającego się z Technikum Nr 1 im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Andrychowie oraz Branżowej Szkoły I Stopnia Nr 1 im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Andrychowie, kształci w zawodzie: **technik spedytor**.
3. CKZ Powiatu Miechowskiego na bazie Zespołu Szkół nr 1 i Zespołu Szkół nr 2, które kształci w zawodach: **technik logistyk, technik spedytor**.
4. CKZ w Powiecie Nowotarskim składającego się z Zespołu Szkół nr 1 im. Władysława Orkana w Nowym Targu, oferującego kształcenie na kierunku: **technik logistyk**.
5. CKZ Powiatu Oświęcimskiego na bazie Powiatowego Zespołu Nr 2 Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego i Technicznych w Oświęcimiu, Powiatowego Centrum Kształcenia Technicznego i Branżowego w Oświęcimiu, Powiatowego Zespołu Nr 6 Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Brzeszczach, które kształcą w zawodach: **technik logistyk, technik spedytor, magazynier logistyk**.

Mapa 4. Centra Kompetencji Zawodowych w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w województwie małopolskim (numery na mapie odpowiadają numerom CKZ wyróżnionych powyżej)

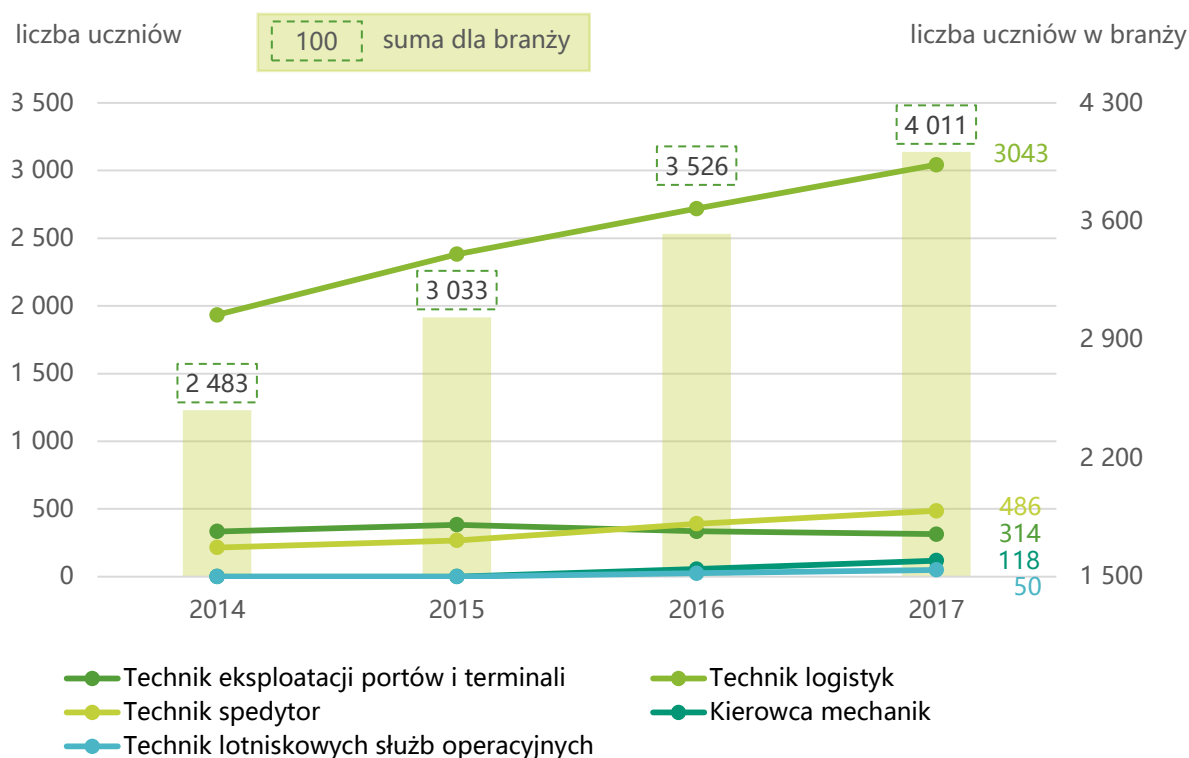
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMWM

Zawody

Kształcenie w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

Liczba uczniów kształcących się w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej na przestrzeni analizowanych lat wzrasta. Obserwacja dynamiki zmian liczby uczniów w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w okresie 2014 – 2017 wskazuje na wzrost zainteresowania kształceniem w zawodzie **technika spedytora** (przyrost o 126% w stosunku do roku 2014) oraz technika logistyka (przyrost o 57%). Do sytuacji takiej przyczynił się wzrost firm logistycznych, a także większy udział firm logistycznych w procesach sprzedaży. Nieznacznemu zmniejszeniu uległa natomiast liczba uczniów pobierających naukę w zawodzie **technika eksploatacji portów i terminali** (spadek o 6% w ciągu 4 badanych lat). Kształcenie w profesji **kierowcy mechanika** oraz **technika lotniskowych służb operacyjnych** rozpoczęło się w województwie małopolskim w 2016 roku. Między 2016 a 2017 rokiem 2-krotnie wzrosła w liczba osób kształcących się w tych zawodach. Żadna osoba w analizowanych latach nie kształciła się w profesji **technika transportu drogowego**, **technika żeglugi śródlądowej**, **magazyniera-logistyka**⁹, **technika nawigatora morskiego**. W 2017 roku uczniowie kształcili się natomiast w zawodach: **technik logistyk** (3 043 osoby), **technik spedytor** (486 osób), **technik eksploatacji portów i terminali** (314 osób), **kierowca mechanik** (118 osób) oraz **technik lotniskowych służb operacyjnych** (50 osób).

Wykres 1. Liczba uczniów w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w latach 2014 – 2017

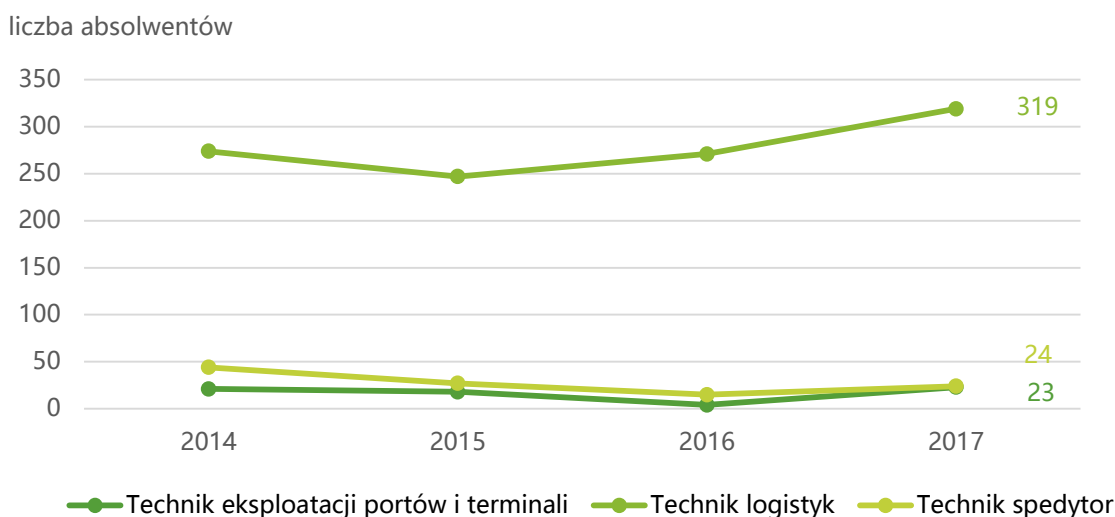

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

⁹Nowy zawód wprowadzony zgodnie z rozporządzeniem z dnia 1 września 2017 roku.

W branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w ciągu 4 lat liczba absolwentów wzrosła w zawodzie **technika logistyki** (przyrost o 16% w stosunku do 2014 roku) oraz **technika eksploatacji portów i terminali** (przyrost o 10%). Natomiast spadek liczby osób zdających egzamin zawodowy odnotowano w przypadku zawodu **technika spedytora**. W 2017 roku kształcenie w zawodzie **technik logistyk** ukończyło 319 osób, w zawodzie **technik spedytor** – 24 osoby, natomiast w profesji **technik eksploatacji portów i terminali** – 23 osoby.

Wykres 2. Liczba absolwentów w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w latach 2014 – 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Kształcenie w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej może odbywać się w 4 typach szkół: w 3-letniej branżowej szkole I stopnia (BS I)¹⁰, 2-letniej szkole branżowej II stopnia (BS II), technikach oraz szkołach policealnych o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku. Ustawodawca dopuszcza zdobycie wykształcenia także poprzez odbycie kwalifikacyjnego kursu zawodowego¹¹. Organizatorem kwalifikacyjnych kursów zawodowych mogą być publiczne i niepubliczne placówki oświatowe. Ich prowadzenie jest finansowane z subwencji oświatowej¹².

Zawody z branży transportowo-spedycyjno-logistycznej można zdobyć w szkole branżowej I stopnia w zawodzie **kierowcy mechanika, magazyniera-logistyka**. Pozostałe zawody z branży kształcone są w technikach, szkole branżowej II stopnia (**technik logistyk**) oraz szkołach policealnych. Najwięcej placówek w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim daje możliwość kształcenia w zawodzie **technik logistyk** (31 techników), **technik spedytor** (8 techników) oraz **kierowca mechanik** (6 szkół branżowych). 2 technika oraz 1 szkoła policealna oferują kształcenie jako **technik eksploatacji portów i terminali**. Zawód **technik lotniskowych służb operacyjnych** na terenie województwa małopolskiego można uzyskać w 1 technikum.

¹⁰ Do 1 września 2017 roku dotychczasowa 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, Dz. U. 2017 poz. 622.

¹² <http://wupkrakow.praca.gov.pl/documents/67976/5926453/Kwalifikacyjne%20kursy%20zawodowe/3ca28c98-9d99-483f-a17e-0a6840327ef9>, [dostęp: 29.05.2018].

W województwie małopolskim nie prowadzi się kształcenia w 4 zawodach tj. **magazynier-logistyk, technik nawigator morski, technik transportu drogowego oraz technik żeglugi śródlądowej**¹³.

Tabela 4. Szkoły ponadpodstawowe, kształcące w zawodach obszaru transportowo-spedycyjno-logistycznego wraz z liczbą placówek kształcących w tych zawodach w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim

NAZWA ZAWODU	TYP SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ W KTÓREJ ODBYWA SIĘ KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE WRAZ Z LICZBĄ PLACÓWEK W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2017/2018				
	BS I	BS II ¹⁴	TECHNIKUM	SZKOŁA POLICEALNA O OKRESIE NAUCZANIA NIE DŁUŻSZYM NIŻ 2,5 ROKU (LICZBA LAT KSZTAŁCENIA)	KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE
Kierowca mechanik	6				X
Magazynier-logistyk	0				X
Technik eksploatacji portów i terminali			2	(2) - 1	X
Technik logistyk		0	31		X
Technik lotniskowych służb operacyjnych			1		X
Technik nawigator morski			0	(2) - 0	X
Technik spedytor			8		X
Technik transportu drogowego				(2) - 0	X
Technik żeglugi śródlądowej			0	(2) - 0	X

X – w przypadku kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ) wskazano jedynie możliwość zdobycia zawodu w tym trybie kształcenia bez wskazywania liczby placówek oferujących kształcenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

W kolejnej tabeli zestawiono kwalifikacje zawodowe wraz z efektami kształcenia odpowiednie dla każdego zawodu z branży transportowo-spedycyjno-logistycznej. Większość zawodów determinowana jest 1 kwalifikacją zawodową. Natomiast posiadanie zawodu **technik logistyk, technik lotniskowych służb operacyjnych, technik transportu drogowego i technik żeglugi śródlądowej** wymaga zdobycia 2 kwalifikacji zawodowych.

¹³ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

¹⁴ Kształcenie w BS II rozpocznie się od 1.09.2020 r. (art. 173 ust. 1 p.w.p.o.). BS II jest przeznaczona dla absolwentów BS I – mogą rozpocząć w niej naukę w roku szkolnym bezpośrednio następującym po roku szkolnym, w którym ukończyli BS I (art. 135 ust. 2 pr. ośw.). Tylko w wyjątkowych wypadkach losowych lub zdrowotnych, uniemożliwiających ubieganie się o przyjęcie do I klasy BS II, albo w przypadku, gdy kandydat nie został przyjęty rok wcześniej z powodu braku wolnych miejsc, można przyjąć go rok później (art. 135 ust. 3 pr. ośw.).

Tabela 5. Kwalifikacje zawodowe oraz efekty kształcenia w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	KWALIFIKACJE ZAWODOWE	EFEKTY KSZTAŁCENIA
832201	Kierowca mechanik	K1 Eksploatacja środków transportu drogowego	Obsługa środków transportu drogowego Użytkowanie środków transportu drogowego
432106	Magazynier-logistyk	K1 Obsługa magazynów	Realizacja procesów magazynowych Obsługa magazynów przyprodukcyjnych Obsługa magazynów dystrybucji
333106	Technik eksploatacji portów i terminali	K1 Obsługa podróżnych w portach i terminalach	Organizowanie obsługi podróżnych w portach i terminalach Wykonywanie obsługi podróżnych w portach i terminalach
		K2 Organizacja i prowadzenie prac związanych z przeładunkiem oraz magazynowaniem towarów i ładunków w portach i terminalach	Organizowanie prac związanych z przeładunkiem i magazynowaniem towarów w portach i terminalach Prowadzenie dokumentacji magazynowej i przewozowej w portach i terminalach Organizowanie obsługi środków transportu bliskiego w portach i terminalach
333107	Technik logistyk	K1 Obsługa magazynów	Realizacja procesów magazynowych Obsługa magazynów przyprodukcyjnych Obsługa magazynów dystrybucji
		K2 Organizacja transportu	Planowanie i organizowanie procesów transportowych Planowanie i organizowanie procesów spedycyjnych Dokumentowanie realizacji procesów transportowo-spedycyjnych
315406	Technik lotniskowych służb operacyjnych	K1 Obsługa operacyjna portu lotniczego	Organizacja działań związanych z funkcjonowaniem portu lotniczego Prowadzenie działań związanych z obsługą operacyjną w porcie lotniczym Prowadzenie działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa w porcie lotniczym
		K2 Prowadzenie działań we współpracy ze służbami żeglugi powietrznej	Organizacja działań lotniskowych służb żeglugi powietrznej Realizacja działań operacyjnych we współpracy z lotniskowymi służbami żeglugi powietrznej
315214	Technik nawigator morski	K1 Pełnienie wachty morskiej i portowej	Planowanie oraz realizacja podróży morskiej Realizowanie procesów ładunkowych oraz obsługa i eksploatacja urządzeń i systemów statkowych Prowadzenie akcji ratowniczych i ratunkowych na morzu
333108	Technik spedytora	K1 Organizacja transportu oraz obsługa klientów i kontrahentów	Planowanie procesów transportowych Organizowanie procesów transportowych Kalkulowanie cen i dokumentowanie realizacji procesów transportowych Prowadzenie korespondencji i negocjacji Organizowanie procesu załadunkowego i rozładunkowego
311927	Technik transportu drogowego	K1 Eksploatacja środków transportu drogowego	Obsługa środków transportu drogowego Użytkowanie środków transportu drogowego
		K2 Organizacja przewozu środkami transportu drogowego	Organizowanie przewozu towarów i ładunków Organizowanie transportu drogowego osób
315216	Technik żeglugi śródlądowej	K1 Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych	Planowanie podróży statkiem Prowadzenie prac ładunkowych i przewożenie ładunków drogą wodną Prowadzenie statku po zaplanowanej trasie oraz manewrowanie Prowadzenie akcji ratowniczych i ratunkowych na wodach morskich i śródlądowych
		K2 Obsługa siłowni statkowych, urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych	Eksploatowanie siłowni statkowych Obsługiwanie urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych

Źródło: Opracowanie własne

Osoby, które ukończyły naukę w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej są najczęściej zdania, że w programie nauczania zawarto za mało zajęć praktycznych – twierdzi tak 79% badanych absolwentów – **techników logistyków**. Przedstawiciele tego zawodu uważają również, że do pracy lepiej przygotowałaby ich wykwalifikowana kadra oraz wyższy poziom nauczania języków obcych w szkole¹⁵.

Rozwój branży logistycznej miał miejsce w krajach Europejskich wraz z pogłębieniem procesów integracji europejskiej pod koniec XX wieku. Przyczyniło się to do powstania zawodów związanych z transportem lądowym, morskim i powietrznym. Ponadto wiele przedsiębiorstw kooperujących na szeroką skalę z innymi firmami zaczęło odczuwać potrzebę specjalistów w zakresie logistyki półproduktów, procesu produkcji czy sprzedaży. To wszystko, szczególnie w Niemczech, Austrii czy Szwajcarii, które położone są w centralnej części Europy, na skrzyżowaniu szlaków, spowodowało kształcenie w tej dziedzinie. Do najważniejszych kompetencji w tej branży zalicza się umiejętności organizacyjne, panowanie nad stresem, kreatywność, a wszystko by planować, testować i monitorować transport towarów. Wskazuje się w tej branży na zawody jak kierowca, ale i specjalista ds. logistyki i spedycji, specjalista ds. logistyki magazynowej czy specjaliści ds. logistyki portowej¹⁶.

Rynek pracy w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

Obserwacja danych dotyczących bezrobocia w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w 2017 roku wskazuje na znaczący napływ bezrobotnych **techników logistyków** (248), chociaż jest to o 35% mniej niż w 2015 roku. Odnotowano duże zapotrzebowanie na **kierowców mechaników** na rynku małopolskim napłynęły 104 oferty pracy w 2017 roku przy napływie 35 bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Liczba osób nieposiadających pracy w zawodach z branży w 2017 roku spadła w stosunku do 2015 roku, wyjątkiem jest **technik spedytor** (wzrost o 7%). Największy spadek odnotowano w zawodzie **technik logistyk** (-35%) (nie uwzględniając niszowego zawodu **technika eksploatacji portów i terminali**).

¹⁵ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

¹⁶ Niniejszy podrozdział został opracowany w oparciu o materiały źródłowe znajdujące się na stronach: www.ausbildung.de; www.aubi-plus.de; www.azubi.de; www.ams.at/ausbildung; www.karriere.at [dostęp 25.05.2018].

Tabela 6. Bezrobocie według zawodów branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w województwie małopolskim w 2017 roku

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	NAPLYW BEZROBOTNYCH W CIĄGU ROKU	LICZBA OSÓB ZAREJESTROWANYCH W PUP - STAN NA KONIEC ROKU	NAPLYW OFERT PRACY W CIĄGU ROKU	LICZBA OFERT PRACY ZGŁOSZONYCH DO PUP -STAN NA KONIEC ROKU	ZMIANA LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH 2017/2015
832201	Kierowca mechaniczny	35	18	104	1	-28%
432106	Magazynier-logistyk	brak danych				
333106	Technik eksploatacji portów i terminali	5	1	0	0	-50%
333107	Technik logistyk	248	53	15	0	-35%
315406	Technik lotniskowych służb operacyjnych	1	1	0	0	brak danych
315214	Technik nawigator morski	brak danych				
333108	Technik spedytor	34	16	4	0	7%
311927	Technik transportu drogowego	0	0	1	0	brak danych
315216	Technik żeglugi śródlądowej	0	1	0	0	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP

Zarobki w badanym branży transportowo-spedycyjno-logistyczne są niższe od średnich wynagrodzeń ogółem. O ponad połowę mniej od średniej zarabiają osoby z wykształceniem **technik nawigator morski** oraz **technik żeglugi śródlądowej**. Średnio, najwyżej wynagradzanym zawodem jest **technik transportu drogowego** (4 062 zł brutto) a tuż za nim **technik spedytor**, **technik logistyk**, **technik eksploatacji portów i terminali** (3 940 zł brutto). Najniższej wynagradzanym zawodem jest **technik nawigator morski** oraz **technik żeglugi śródlądowej** (1 850 zł brutto). Niewielki przyrost poziomu wynagrodzenia (zmiana 2016/2014) miał miejsce w zawodach reprezentujących **magazynierów-logistyków** i **techników transportu drogowego**. Spadek wynagrodzenia odnotowano w profesji **kierowca mechaniczny**.

Tabela 7. Wynagrodzenia w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w latach 2014 i 2016

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	GRUPY ELEMENTARNE WG KZIS ¹⁷	ŚREDNIE WYNAGRODZENIE W ZŁ BRUTTO	ZMIANA 2016/2014	ODCHYLENIA OD ŚREDNIEJ WYNAGRODZENIA OGÓLNEGO 2016
832201	Kierowca mechanik	Kierowcy samochodów osobowych i dostawczych	2 639	-14%	-37%
432106	Magazynier-logistyk	Magazynierzy i pokrewni	3 065	8%	-27%
333106	Technik eksploatacji portów i terminali	Spedytorzy i pokrewni	3 940	2%	-6%
333107	Technik logistyk				
333108	Technik spedytor				
315406	Technik lotniskowych służb operacyjnych	Kontrolerzy ruchu lotniczego i personel pokrewny	3 703	brak danych	-11%
311927	Technik transportu drogowego	Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani	4 062	7%	-3%
315214	Technik nawigator morski	Oficerowie pokładowi, piloci żeglugi i pokrewni	1 850	brak danych	-56%
315216	Technik żeglugi śródlądowej				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejna tabela przedstawia informacje o analizowanych zawodach w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w innych projektach do opisu przyszłej sytuacji w zawodach - „Prognozowanie zatrudnienia” oraz „Barometr zawodów”. Dodatkowo na podstawie danych o ofertach pracy w Internecie zaprezentowana została informacja o stanowiskach pracy, które mogą być obsadzone przez osoby, które uzyskały dany zawód.

¹⁷ Średnie wynagrodzenie w Małopolsce w poszczególnych zawodach przedstawione jest dla elementarnych grup zawodów (czterocyfrowy symbol), będących uogólnieniem informacji o zawodach i specjalnościach (sześciocyfrowy kod). Na poziomie zawodów i specjalności - wyróżnione są zawody, w których odbywa się kształcenie w szkolnictwie zawodowym.

Tabela 8. Zawody branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w opracowaniu

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZiS ¹⁸	BAROMETR ZAWODÓW	STANOWISKO PRACY
832201	Kierowca mechaniczny	83- Kierowcy i operatorzy pojazdów	zaopatrzeniowcy i dostawcy; kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	kierowca
				mechanik
432106	Magazynier-logistyk	43- Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	Brak danych	magazynier
				logistyk
				kontroler jakości
				operator wózka widłowego
333106	Technik eksploatacji portów i terminali	33- Średni personel do spraw biznesu i administracji	spedytorzy i logistycy	pracownik ds. eksploatacji portów i terminali
				dyżurny operacyjny portu
333107	Technik logistyk	33- Średni personel do spraw biznesu i administracji	spedytorzy i logistycy	logistyk
				koordynator logistyki
				analityk gospodarczy w przedsiębiorstwie transportowym
				specjalista ds. zaprzemienia
315406	Technik lotniskowych służb operacyjnych	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	pracownicy obsługi ruchu lotniczego	pracownik lotniskowych służb operacyjnych
				pracownik działu służby dyżurnej
				pracownik odprawy biletowo bagażowej
				pracownik kontroli bezpieczeństwa
				pracownik naziemnej obsługi statków powietrznych
				operator kontroli bezpieczeństwa
315214	Technik nawigator morski	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	marynarze, pracownicy obsługi statków i portów	nawigator morski
				oficer pokładowy
333108	Technik spedytor	33- Średni personel do spraw biznesu i administracji	spedytorzy i logistycy	spedytor krajowy
				logistyk
				spedytor międzynarodowy
				dyspozytor
311927	Technik transportu drogowego	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	spedytorzy i logistycy	spedytor
				logistyk
				koordynator ruchu
315216	Technik żeglugi śródlądowej	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	marynarze, pracownicy obsługi statków i portów	marynarz
				pracownik obsługi statków i portów
				makler portowy
				spedytor morski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z barometr.zawodow.pl, <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pln> oraz danych o ofertach pracy

¹⁸ Dane określone na podstawie dużych grup zawodów (dwucyfrowy symbol) wg KZiS, a gdy nie były dostępne dane na poziomie dużych grup zawodów wykorzystano wielkie grupy zawodów (jednocyfrowy symbol) wg KziS. Jest to grupa duża wg klasyfikacji zawodów.

Z indywidualnych wywiadów pogłębionych wynika również, iż według badanych kluczowe stanowiska, bez których branża nie mogłaby istnieć, to: koordynator logistyki, kierowca (także w transporcie międzynarodowym), kierownik spedycji, magazynier, spedytor, dyspozytor, mechanik, dyżurny operacyjny portu, koordynator ruchu raz operator kontroli bezpieczeństwa¹⁹.

Tabela 9. Metoda interpretacji danych

Do analizy danych prognozowanego zatrudnienia przyjęto oznaczenia zawarte w tabeli obok. Procentowy wzrost w prognozie zatrudnienia podzielono na 5 klas, którym przyporządkowano skalę zmian (odpowiednio: duży wzrost, wzrost, brak zmian, spadek, duży spadek) oraz oznaczenie.

ZMIANA %	SKALA ZMIAN	OZNACZENIE
>15	duży wzrost	
od 3 do 15	wzrost	
od -3 do 3	brak zmian	
od -15 do -3	spadek	
<-15	duży spadek	

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z prognozą zatrudnienia do 2022 roku zapotrzebowanie na pracowników znacznie spadnie w jednej z badanych grup zawodowych. Duży spadek (21%) wystąpi w grupie zawodowej 31 - Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych, do której należy zawód **technik lotniskowych służb operacyjnych, technik nawigator morski, technik transportu drogowego** oraz **technik żeglugi śródlądowej**. Mniejszy spadek zatrudnienia jest prognozowany dla grupy 33 - Średni personel do spraw biznesu i administracji (14%), do której zalicza się zawody **technik eksploatacji portów i terminali, technik logistyk** czy **technik spedytor**, a także w grupie 43 - Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej (10%), w której znajduje się m.in. **magazynier-logistyk** oraz grupie 83 - Kierowcy i operatorzy pojazdów (5%) reprezentowaną przez **kierowców mechaników**²⁰.

¹⁹ Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

²⁰ <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>, dostęp: 8.05.2018.

Tabela 10. Prognoza zatrudnienia do 2022 roku według grup zawodowych

PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZIS ²¹	NAZWA ZAWODU	2013	2022	2022	SKALA ZMIAN ²²
		TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	2013 = 100	
31-Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	Technik lotniskowych służb operacyjnych	31,39	24,83	79%	
	Technik nawigator morski				
	Technik transportu drogowego				
	Technik żeglugi śródlądowej				
33-Średni personel do spraw biznesu i administracji	Technik eksploatacji portów i terminali	62,27	53,86	86%	
	Technik logistyk				
	Technik spedytor				
43- Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	Magazynier-logistyk	27,68	25,04	90%	
83-Kierowcy i operatorzy pojazdów	Kierowca mechanik	81,51	77,2	95%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>

Badanie „Barometr zawodów”, które prognozuje zapotrzebowanie na zawody w 2018 roku wykazało, iż duży deficyt osób poszukujących pracy wystąpi w grupie kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych (powiat chrzanowski, olkuski, miechowski, krakowski, suski, myślenicki, bocheński, tarnowski, nowosądecki, gorlicki, Tarnów, Nowy Sącz). W branży transportowo-spedycyjno-logistycznej do tej grupy zawodów zalicza się profesję **kierowcy mechanika**.

Deficyt osób poszukujących pracy prognozuje się w grupach: zaopatrzeniowców i dostawców (powiat chrzanowski, olkuski, miechowski, krakowski, suski, myślenicki, wielicki, Kraków, Nowy Sącz), spedytorów i logistyków (powiat chrzanowski, olkuski, miechowski, wadowicki, krakowski, wielicki, bocheński, brzeski, nowosądecki, tarnowski, miastach Tarnów, Nowy Sącz), kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych (powiat oświęcimski, wadowicki, proszowicki, wielicki, tatrzański, nowotarski, limanowski, brzeski, dąbrowski, Kraków) oraz magazynierów (powiat oświęcimski, wadowicki, krakowski, miechowski, suski, myślenicki, wielicki, proszowicki, bocheński, miście Nowy Sącz).

²¹ Prognoza w poszczególnych zawodach przedstawiona jest dla dużych grup zawodów (czterocyfrowy symbol).

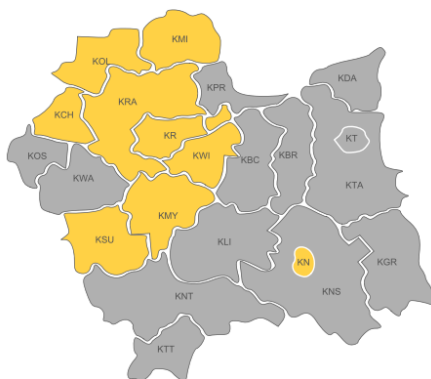
²² Sposób interpretowania przedstawionych w tej tabeli kategorii został opisany w tabeli 9 na stronie 32.

Mapa 5. Prognoza zapotrzebowania na pracowników w województwie małopolskim w 2018 roku

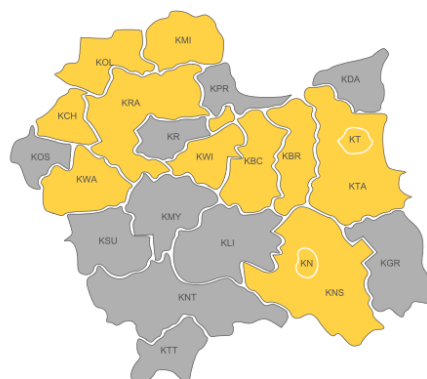
Prognoza na 2018, województwo małopolskie

Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców

ZAOPATRZENIOWCY I DOSTAWCY

SPEDYTORZY I LOGISTYCY

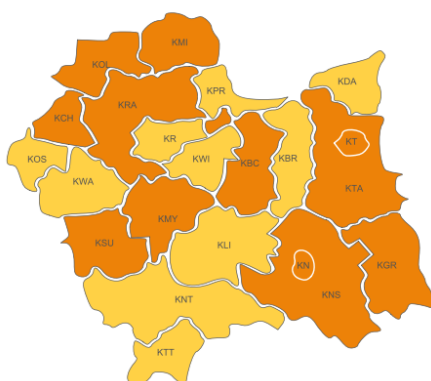
MARYNARZE, PRACOWNICY OBSŁUGI STATKÓW I PORTÓW

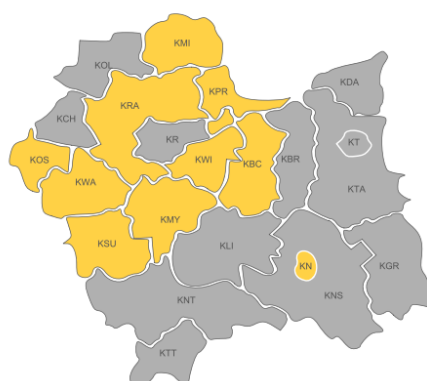
PRACOWNICY OBSŁUGI RUCHU LOTNICZEGO

KIEROWCY SAMOCHODÓW CIĘŻAROWYCH I CIĄGNIKÓW SIODŁOWYCH

MAGAZYNIERZY

KOL - p. okulski, KMI - p. miechowski, KCH - p. chrzanowski, KRA - p. krakowski, KPR - p. proszowicki, KDA - p. dąbrowski, KSU - suski, KR - m. Kraków, KWI - p. wielicki, KBC - p. bocheński, KBR - p. brzeski, KTA - p. tarnowski, KT - m. Tarnów, KOS - p. oświęcimski, KWA - p. wadowicki, KMY - p. myślenicki, KLI - p. liłanowski, KNS - p. nowosądecki, KN - m. Nowy Sącz, KGR - p. gorlicki, KNT - p. nowatorski, KTT - p. tatrzański

duża nadwyżka poszukujących pracy nadwyżka poszukujących pracy równowaga popytu i podaży deficyt poszukujących pracy duży deficyt poszukujących pracy brak danych

Źródło: <https://barometrzwadowow.pl/>

Analizując deklaracje respondentów w kontekście obecnego i przyszłego zapotrzebowania na zawody w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej wywnioskowano, iż obecnie największe zapotrzebowanie na małopolskim rynku pracy dotyczy zawodu **kierowca mechanik** (73% wskazań). Zapotrzebowanie to jest wynikiem znacznego wzrostu firm logistycznych i transportowych, a także zwiększenia liczby miejsc pracy w branży związanej z handlem internetowym bazującym na dostarczaniu przesyłek. Duże zapotrzebowanie pracodawcy zgłaszają również na zawody **technik spedytor** (48%), **technik logistyk** (34%) oraz **magazynier-logistyk** (22%). Natomiast najmniejsze zapotrzebowanie dotyczy zawodów **technik nawigator morski** (6%) oraz **technik żeglugi śródlądowej** (3%). Należy dodać, iż w opinii respondentów zapotrzebowanie na większość zawodów z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek zapotrzebowanie na pracowników w zawodzie **kierowca mechanik** za 5 lat nadal będzie najwyższe (55%). Wysokie zapotrzebowanie będzie również dotyczyło zawodów **technik spedytor** (30%) oraz **technik logistyk** (20%).

Tabela 11. Zapotrzebowanie na zawody w opinii pracodawców²³

Zawody	Obecnie	Za 5 lat
Kierowca mechanik	73%	55%
Magazynier-logistyk	22%	9%
Technik eksploatacji portów i terminali	7%	4%
Technik logistyk	34%	20%
Technik lotniskowych służb operacyjnych	9%	2%
Technik nawigator morski	6%	2%
Technik spedytor	48%	30%
Technik transportu drogowego	16%	8%
Technik żeglugi śródlądowej	3%	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ilościowego

W branży transportowo-spedycyjno-logistycznej występują 4 zawody, w których obecnie nie kształcą się żaden uczeń, choć jest na nie zapotrzebowanie wśród przedsiębiorców. Są to: **technik transportu drogowego** (16% wskazań), **technik żeglugi śródlądowej** (3% wskazań), **magazynier-logistyk** (22% wskazań) i **technik nawigator morski** (6% wskazań). Badani przewidują, że zapotrzebowanie to utrzyma się także za 5 lat, co zadeklarowało odpowiednio do zawodów 9%, 3%, 9% i 2% badanych przedstawicieli branży. Badani nie wskazali jednak dodatkowych zawodów, które należałoby kształcić na poziomie zawodowym.

Bilans zawodów

Zawód **kierowca mechanik** nieodłącznie związany jest z aktywnością klasyfikowaną jako transport lądowy i rurociągowy (dział 49 PKD). Przedsiębiorstwa prowadzące działalność w tym obszarze występują w całym województwie, ze szczególną koncentracją w Krakowie. Kształcenie w tym zawodzie nie odbywa się jednak w stolicy Małopolski – szkoły kształcące uczniów w tym kierunku znajdują się przede wszystkim w powiecie wadowickim. **Kierowca mechanik** jest zawodem, na który pracodawcy zgłaszają największe zapotrzebowanie. Deklaracje pracodawców potwierdza „Barometr zawodów”, który wskazuje na deficyt i duży deficyt osób poszukujących pracy w całym województwie. Pozytywne perspektywy przedstawiają również dane dotyczące osób

²³ Wartości w tabeli oznaczają odsetek wskazań respondentów dotyczący zapotrzebowania na poszczególne zawody.

bezrobotnych – w ostatnich latach ich liczba zmalała. Zmniejszyło się również średnie wynagrodzenie w tym zawodzie, które na tle przeciętnych zarobków w pozostałych profesjach branży wypada bardzo niekorzystnie.

Zawód **magazynier-logistyk** po raz pierwszy w ofercie kształcenia pojawił się w 2017 roku. Zawód ten jest związany z magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (dział 52 PKD) oraz działalnością pocztową i kurierską (dział 53 PKD). Przedsiębiorstwa prowadzące taką działalność znajdują się w całym województwie, aczkolwiek większość z nich mieści się w Krakowie. W Małopolsce nie odbywa się kształcenie w tym zawodzie – zawód ten nie jest jeszcze popularny wśród uczniów, którzy zdecydowanie bardziej preferują kształcenie w zawodzie technik logistyk. Co istotne, pracodawcy zgłaszają zapotrzebowanie na **magazynierów-logistyków**. Stanowiska, jakie mogą objąć osoby posiadające ten zawód to m.in. magazynier, logistyk, kontroler jakości lub operator wózka widłowego. Zachętą dla uczniów, aby podejmowali kształcenie w tym zawodzie może stanowić rosnący poziom średniego wynagrodzenia, który wśród pozostałych profesji branży plasuje się na drugim miejscu.

Zawód **technik eksploatacji portów i terminali** funkcjonuje w przedsiębiorstwach, których działalność klasyfikowana jest jako transport wodny (dział 50 PKD) oraz transport lotniczy (dział 51 PKD). Firmy o takim profilu działalności zlokalizowane są w 14 powiatach województwa, aczkolwiek ich szczególną koncentrację dostrzega się w powiecie nowotarskim. Znaczna część podmiotów działających w tych branżach mieści się również w Krakowie, gdzie znajduje się 1 z 3 szkół kształcących w tym zawodzie. Pozostałe szkoły zlokalizowane są w powiecie chrzanowskim i krakowskim. Może to wynikać z faktu, iż w tych okolicach zlokalizowany jest port lotniczy – drugi w Polsce pod względem liczby odprawianych pasażerów oraz operacji lotniczych²⁴. W tych przedsiębiorstwach **technik eksploatacji portów i terminali** może objąć m.in. stanowisko dyżurnego operacyjnego portu bądź pracownika ds. eksploatacji portów i terminali. Perspektywy zatrudnieniowe w tym zawodzie nie kształtują się jednak najlepiej, gdyż pracodawcy zgłaszają niewielkie zapotrzebowanie na ten zawód. W ich opinii, zapotrzebowanie to ulegnie zmniejszeniu w kolejnych 5 latach. Deklaracje pracodawców potwierdza prognoza zatrudnienia do 2022 roku, która wskazuje na jego spadek w tym zawodzie. Pozytywnym aspektem dla uczniów może być wysokość średniego wynagrodzenia, która na tle pozostałych zawodów branży plasuje się na wysokiej pozycji.

Kształcenie w zawodzie **technik logistyk** od lat cieszy się największym zainteresowaniem wśród uczniów. Co więcej, popularność tego kierunku kształcenia rokrocznie wzrasta i przyciąga coraz więcej osób. Osoby posiadające ten zawód mogą ubiegać się o zatrudnienie w takich branżach jak magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport (dział 52 PKD) oraz działalność pocztowa i kurierska (dział 53 PKD). Firmy funkcjonujące w tych obszarach działalności znajdują się w całym województwie, lecz szczególną ich koncentrację zauważa się w Krakowie. Co więcej, dominację tych działów PKD zauważa się szczególnie w północnej (dział 52 i 53 PKD) oraz południowej (dział 52 PKD) części województwa. Szkoły kształcące **techników logistyków** znajdują się w większości powiatów Małopolski, aczkolwiek większość z nich zlokalizowanych jest także w Krakowie. Zatem zauważalne jest odzwierciedlenie koncentracji podmiotów gospodarczych w kształceniu. Absolwenci tego kierunku kształcenia mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak np. logistyk, koordynator logistyki, analityk gospodarczy w przedsiębiorstwie transportowym bądź specjalista ds. zaopatrzenia. Perspektywy zatrudnieniowe kształtują się pozytywnie – pracodawcy zgłaszają duże zapotrzebowanie na absolwentów posiadających zawód **technik logistyk**. Potwierdzeniem ich deklaracji jest „Barometr zawodów”, według którego w większości powiatów występuje deficyt osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Korzystna jest rów-

²⁴ <https://www.fly4free.pl/liczba-pasazerow-lotniska-2017-statystyki/>, dostęp: 20.09.2018.

niez zmiana liczby osób bezrobotnych – ich liczba uległa znacznemu zmniejszeniu w stosunku do 2015 roku. Duża popularność tego kierunku kształcenia może również wynikać z wysokiego poziomu średniego wynagrodzenia, które wypada dosyć wysoko na tle pozostałych zawodów branży.

Zawód **technik lotniskowych służb operacyjnych** funkcjonuje w przedsiębiorstwach zajmujących się transportem lotniczym (dział 51 PKD). Szczególną koncentrację takich firm dostrzega się w powiecie nowotarskim oraz Krakowie. Z kolei kształcenie w tym zawodzie oferuje tylko 1 szkoła w województwie, która zlokalizowana jest w stolicy Małopolski. Kształcenie w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** rozpoczęło się dopiero w 2016 roku, wobec czego zawód ten nie jest jeszcze popularny na rynku pracy. Zatem nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem – pod względem liczby uczniów zawód ten plasuje się na ostatnim miejscu wśród pozostałych profesji z branży. Ukończenie kształcenia w tym kierunku umożliwia podjęcie pracy na takich stanowiskach jak np. pracownik lotniskowych służb operacyjnych, pracownik działu służby dyżurnej, pracownik odprawy biletowo-bagażowej, pracownik kontroli bezpieczeństwa, pracownik naziemnej obsługi statków powietrznych bądź operator kontroli bezpieczeństwa. Średnie wynagrodzenie w tym zawodzie jest relatywnie wysokie w porównaniu do pozostałych profesji w branży, co może zachęcać uczniów do podejmowania nauki w tym kierunku. Pracodawcy zgłaszają jednak niewielkie zapotrzebowanie na **techników lotniskowych służb operacyjnych**.

Osoby posiadające zawód **technik nawigator morski** mogą podjąć pracę na stanowisku oficera pokładowego bądź nawigatora morskiego w przedsiębiorstwach, których działalność klasyfikowana jest jako transport wodny (dział 50 PKD). Firmy funkcjonujące w tym obszarze koncentrują się w powiecie nowotarskim. W województwie nie prowadzi się jednak kształcenia w tym zawodzie. Uczniowie nie są zainteresowani kształceniem w zawodzie **technik nawigator morski**, gdyż w regionie nie ma odpowiedniej infrastruktury do nauki tej profesji – zawód ten powinien być nauczany tylko w regionach nadmorskich. Zapotrzebowanie na ten zawód w Małopolsce jest obecnie znikome – z deklaracji pracodawców wynika, iż w ciągu kolejnych 5 lat ulegnie ono zmniejszeniu.

Technik spedytor może ubiegać się o zatrudnienie w firmach, których działalność zaklasyfikowana jest do działu 52 PKD – Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport oraz 53 PKD – Działalność pocztowa i kurierska. Firmy działające w tych obszarach występują we wszystkich powiatach województwa, aczkolwiek ich szczególną koncentrację zauważa się w szczególności w Krakowie oraz północnej części Małopolski. Placówki kształcące **techników spedytorów** rozmieszczone są w 8 powiatach, aczkolwiek najwięcej uczniów pobiera naukę w tym kierunku w zachodniej części województwa. Dostrzegalny jest wzrost zainteresowania zawodem – ten kierunek kształcenia rokrocznie przyciąga coraz większą liczbę uczniów. Może to być wynikiem relatywnie dużego zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców. Potwierdzeniem ich deklaracji jest „Barometr zawodów”, wskazujący na deficyt osób poszukujących pracy w zawodzie **technik spedytor** w znacznej części województwa. Perspektywy zatrudnieniowe w tym zawodzie kształtują się pozytywnie. Absolwenci mają także dosyć szeroki wachlarz możliwości po ukończeniu kształcenia – mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak m.in. spedytor krajowy, logistyk, spedytor międzynarodowy lub dyspozytor. Przeciętne wynagrodzenie na wysokim poziomie stanowi fakt, który może dodatkowo zachęcać uczniów do podejmowania kształcenia w tym kierunku.

Zawód **technik transportu drogowego** związany jest z działalnością klasyfikowaną jako transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział 49 PKD). Firmy funkcjonujące w tym obszarze zlokalizowane są w całym województwie, aczkolwiek szczególną ich koncentrację dostrzega się w północnej części Małopolski. W województwie nie odbywa się jednak kształcenie w tym zawodzie, gdyż uczniowie znacznie bardziej preferują takie zawo-

dy jak technik logistyk i technik spedytor. Rosnąca liczba uczniów w tych 2 zawodach wskazuje na pewien trend, wobec czego **technik transportu drogowego** nie cieszy się zainteresowaniem młodzieży. Zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców także znacznie częściej dotyczy spedytorów i logistyków, aniżeli **techników transportu drogowego**. Wysokie zarobki w tym zawodzie mogłyby stanowić zachętę dla młodzieży stojącej przed wyborem kierunku kształcenia, gdyż średnie wynagrodzenie w tej profesji plasuje się najwyżej na tle pozostałych zawodów branży transportowo-spedycyjno-logistycznej.

Osoby posiadające zawód **technik żegluga śródlądowej** mogą ubiegać się o pracę w firmach zajmujących się transportem wodnym (dział 50 PKD). Przedsiębiorstwa te zlokalizowane są tylko w części powiatów Małopolski. W województwie kształcenie w tym zawodzie nie jest prowadzone, gdyż uczniowie nie są nim zainteresowani. Zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców na **techników żegluga śródlądowej** także jest znikome.

Kompetencje zawodowe i kwalifikacje

Kierowca mechanik

Kształcenie

Zawód **kierowca mechanik** obejmuje 1 kwalifikację: „Eksploatacja środków transportu drogowego” (**Tabela 5**)²⁵. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to obsługa środków transportu drogowego oraz użytkowanie środków transportu drogowego. Do pierwszego z efektów kształcenia zalicza się m.in. lokalizowanie uszkodzeń zespołów i podzespołów środków transportu drogowego, ocenę ich stanu technicznego oraz wykonywanie czynności związanych z naprawą i konserwacją środków transportu drogowego. Drugi z efektów kształcenia wiąże się m.in. z klasyfikowaniem środków transportu drogowego, dobieraniem ich do rodzaju i właściwości przewożonych rzeczy oraz prowadzeniem dokumentacji związanej z przewozem drogowym.²⁶

Po potwierdzeniu kwalifikacji „Eksploatacja środków transportu drogowego” **kierowca mechanik** może otrzymać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technika transportu drogowego, jeżeli uprzednio uzyska wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz potwierdzi kwalifikację „Organizacja przewozu środkami transportu drogowego”²⁷.

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie **kierowca mechanik** powinien w trakcie kształcenia zostać przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych: prowadzenia pojazdów samochodowych i zespołów pojazdów, wykonywania prac związanych z przewozem drogowym rzeczy, prowadzenia dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego rzeczy, wykonywania prac związanych z obsługą środków transportu drogowego oraz oceniania stanu technicznego oraz naprawy środków transportu drogowego²⁸.

Rynek pracy

Osoba, która zdobyła tytuł **kierowcy mechanika** może ubiegać się o pracę na stanowisku kierowca-mechanik lub kierowca zawodowy. Analiza ofert pracy wykazała, iż pracodawcy od **kierowców mechaników** wymagają znajomości podstaw mechaniki oraz posiadania prawa jazdy – najczęściej kat. B, C oraz C+E oraz aktualne

²⁵ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/832201.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

świadectwo kwalifikacji na przewóz rzeczy²⁹. Istotne są także świadectwa kwalifikacji zawodowych, w tym świadectwo kwalifikacji na przewóz rzeczy. Równie ważne jest świadectwo kwalifikacji zawodowej, karty kierowcy, uprawnienia do obsługi dźwignic-typu HDS i do obsługi pomp do betonu³⁰. Cennym atutem **kierowcy mechanika** jest także odpowiedzialność oraz umiejętność pracy w grupie. W ofertach pracy w zawodzie **kierowca mechanik** pojawiał się także wymóg posiadania doświadczenia na takim stanowisku³¹.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **kierowca mechanik**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie stosowania przepisów prawa dotyczących ruchu drogowego oraz osób kierujących pojazdem, wykonywania kluczowych pomiarów warsztatowych oraz wykonywania czynności kontrolno-obsługowych pojazdów, a także umiejętności specjalistyczne w zakresie prowadzenia pojazdów samochodowych oraz zespołów pojazdów, wykonywania prac związanych z przewozem drogowym rzeczy oraz związane z obsługą środków transportu drogowego.

Eksperci reprezentujący szkoły zawodowe nie mieli zastrzeżeń odnośnie kluczowych kompetencji wskazanych przez pracodawców. Podkreślali, iż na rynku jest zapotrzebowanie na absolwentów w zawodzie **kierowca mechanik**, aczkolwiek koszty przeegzaminowania uczniów są wysokie i występuje problem z bazą do kształcenia tej profesji (koszty zakupu pojazdów – traktory, przyczepy oraz różnego rodzaju inne samochody). Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **kierowca mechanik** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak m.in. spostrzegawczość, komunikacja werbalna, odpowiedzialność oraz odporność na stres.

Zdaniem badanych absolwenci w zawodzie **kierowca mechanik** posiadają zestaw kompetencji ogólnych (znajomość przepisów BHP, sprawność fizyczna, zdolności psychofizyczne, spostrzegawczość), ogólnozawodową umiejętność wykonywania kluczowych pomiarów warsztatowych oraz specjalistyczną umiejętność związaną z obsługą środków transportu drogowego. Należy dodać, iż jedynie 2 spośród tych umiejętności są na odpowiednim poziomie do realizacji zadań zawodowych (ogólnozawodowa i specjalistyczna).

W opinii pracodawców, trudno dostępnymi kompetencjami są umiejętności specjalistyczne w zakresie wykonywania prac związanych z przewozem drogowym rzeczy, przygotowania dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego osób i rzeczy oraz prowadzenia pojazdów samochodowych i zespołów pojazdów (prawo jazdy kat. B, C, D, E), a także ogólnozawodowa umiejętność wykonywania czynności kontrolno-obsługowych pojazdów. Prawo jazdy można uzyskać wyłącznie poprzez kurs, co wiąże się z obciążeniem finansowym dla uczniów. Nie wszyscy uczniowie mają możliwość, aby odbyć taki kurs, wobec czego rekomenduje się nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi (zniżki dla dużych grup uczniów). Pozostałych trudno dostępnych kompetencji uczniowie nie wynoszą ze szkoły, gdyż ich wykształcenie wymaga praktyki w rzeczywistych warunkach pracy. Pracodawcy są jednak tego świadomi i dostrzegają możliwość uzupełnienia tych kompetencji już na stanowisku pracy.

Według ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są kultura osobista i odporność na stres. Umiejętności miękkie warto doskonalić na lekcjach wychowawczych. Kadra pe-

²⁹ <https://praca.trovit.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

³⁰ <https://www.praca.pl/>, [dostęp: 02.06.2018].

³¹ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

dagogiczna powinna być szczególnie zorientowana na wszelkie zachowania niezgodne z zasadami kultury osobistej. Nauczyciele powinni zatem korygować wszelkie niewłaściwe zachowania poprzez wskazywanie, jakie postawy są odpowiednie w danej sytuacji.

Wszystkie kompetencje ogólnozawodowe i specjalistyczne stanowią umiejętności, na które wzrośnie zapotrzebowanie za 5 lat. Większość kompetencji można uzyskać w trakcie kształcenia w szkole, z czego ponad połowa może zostać uzupełniona na stanowisku pracy. Z kolei znajomość przepisów prawa dotyczących ruchu drogowego może także zostać uzupełniona w trakcie kursów i szkoleń. Badani zadeklarowali, iż kompetencjami, których nie można nabyć w szkole są umiejętności w zakresie prowadzenia i obsługi pojazdów samochodowych niezbędnych do uzyskania prawa jazdy oraz prowadzenia pojazdów i ich zespołów – można je nabyć jedynie na certyfikowanych kursach i szkoleniach.

Tabela 12. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **kierowca mechanik** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	umiejętność prowadzenia i obsługi pojazdów samochodowych niezbędnych do uzyskania prawa jazdy			X		KiS
	znajomość oraz stosowanie przepisów prawa dotyczących ruchu drogowego oraz osób kierujących pojazdem	X		X		SZ/KiS
	umiejętność wykonywania kluczowych pomiarów warsztatowych	X		X	X (w)	SZ
	umiejętność wykonywania czynności kontrolno-obsługowych pojazdów	X	X	X		SZ
Specjalistyczne	umiejętność w zakresie prowadzenia pojazdów samochodowych oraz zespołów pojazdów (prawo jazdy kat. B, C, D, E)	X	X	X		KiS
	umiejętność wykonywania prac związanych z przewozem drogowym rzeczy	X	X	X		SZ/PR
	umiejętności związane z obsługą środków transportu drogowego	X		X	X (w)	SZ/PR
	znajomość oraz umiejętność przygotowania dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego osób i rzeczy		X	X		SZ/PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP				X	PR
	sprawność fizyczna				X	SZ/PR
	zdolności psychofizyczne				X	SZ/PR
	sposstrzegawczość				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **kierowca mechanik** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem kursów jest przygotowanie uczestników do bezpiecznego przewozu towarów niebezpiecznych wszystkich klas. Kierowca przewożący towary niebezpieczne ma obowiązek posiadania zaświadczenia ADR potwierdzającego uprawnienie do przewozu takich towarów. Uprawnienia uzyskuje się poprzez pozytywne zaliczenie egzaminu³².

³² <http://kierowcasieszkoli.pl/przewoz-towarow-niebezpiecznych-adr>, [dostęp: 03.06.2018].

Magazynier-logistyk

Kształcenie

Zawód **magazyniera-logistyki** obejmuje 1 kwalifikację: „Obsługa magazynów” (**Tabela 5**)³³. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to pozyskanie umiejętności w zakresie realizacji procesów magazynowych, obsługi magazynów przyprodukcyjnych oraz obsługi magazynów dystrybucji. Pierwszy efekt kształcenia obejmuje m.in. optymalizację zagospodarowania przestrzeni magazynowej, dokonywanie ilościowego i jakościowego odbioru towaru oraz sporządzanie dokumentacji magazynowej wraz z ewidencją. Natomiast drugi efekt kształcenia wymaga m.in. umiejętności określania struktury procesu produkcyjnego, miejsca i warunków przechowywania materiałów do produkcji oraz sporządzania dokumentów dotyczących przepływu materiałów w procesie produkcji. Obsługa magazynów dystrybucji wiąże się m.in. z określaniem etapów i dobieraniem kanałów dystrybucji oraz określaniem wymagań procesu magazynowania w centrach dystrybucji i terminalach³⁴.

Magazynier-logistyk po potwierdzeniu kwalifikacji „Obsługa magazynów”, w celu uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik logistyk powinien uzyskać wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz dodatkowo potwierdzić kwalifikację „Organizacja transportu”³⁵.

Kształcenie w zawodzie **magazynier-logistyk** ma na celu przygotowanie uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: przyjmowania i wydawania towarów z magazynu, przechowywania towarów, ponoszenia odpowiedzialności za towar zgromadzony w magazynie oraz prowadzenia dokumentacji magazynowej³⁶.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **magazyniera-logistyka** może ubiegać się o pracę na stanowisku logistyk/magazynier, pracownik sektora logistycznego lub operator wózków widłowych. Oferty pracy przeznaczone dla osób legitymujących się zawodem **magazynier-logistyk** bardzo często zawierają wymogi dotyczące posiadania uprawnień na wózki widłowe. Pracodawcy cenią sobie także wcześniejsze doświadczenie w pracy magazynowo-logistycznej. Co więcej, dużym atutem **magazyniera-logistyka** jest umiejętność organizacji pracy własnej i koordynacji wielu zadań jednocześnie, a także odpowiedzialność oraz umiejętność pracy w grupie. Istotna w tym zawodzie jest także znajomość języków obcych – w szczególności języka angielskiego na poziomie komunikatywnym.³⁷ Ponadto od kandydata na stanowisku logistyk/magazynier oraz pracownika sektora logistycznego wymagana jest umiejętność gospodarowania zasobami magazynowymi w sklepie, kontrolowania towarów w czasie dostaw, realizowania zamówień – w tym przygotowania i wydawania produktów klientowi poziomie oraz dbania o zachowanie najkrótszych terminów i najwyższej jakości dostaw³⁸.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **magazynier logistyk**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje ogólnozawodowe. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie przygotowywania dokumentacji do prowadzenia działalności logistycznej, rozróżniania

³³ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/432106.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

³⁸ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

rodzajów połączeń transportowych oraz rozróżniania środków transportu wewnętrznego. W ich ocenie istotne są także specjalistyczne umiejętności w zakresie dobierania środków transportu i składowania materiałów oraz przyjmowania i wydawania towarów z magazynu.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **magazynier-logistyk** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: znajomość przepisów BHP i sprawność fizyczna.

W opinii pracodawców, absolwenci w zawodzie **magazynier logistyk** dysponują wyłącznie kompetencjami ogólnymi (znajomością przepisów BHP, odpowiedzialnością, sprawnością fizyczną oraz odpornością na stres), które nie są na poziomie wystarczającym do prawidłowego wykonywania zadań zawodowych. Za 5 lat wzrosło zapotrzebowanie na kompetencje specjalistyczne i niemalże wszystkie ogólnozawodowe.

Według pracodawców, kompetencje trudno dostępne stanowią ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania rodzajów połączeń transportowych i środków transportu wewnętrznego oraz specjalistyczna umiejętność dobierania środków transportu i składowania materiałów. Uczniowie nie wynoszą ich ze szkoły, aczkolwiek pracodawcy są świadomi występujących luk kompetencyjnych i pozwalają absolwentom na uzupełnienie brakujących umiejętności już na stanowisku pracy. Wyjątkiem jest umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego, którą uczniowie powinni nabyć w szkole – braki w tym zakresie mogą wynikać z ich problemów w nauce, wobec czego zaleca się organizację dodatkowych zajęć pozalekcyjnych.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe zadeklarowali, iż trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są umiejętności analitycznego myślenia. Warto rozważyć doskonalenie tej umiejętności podczas lekcji wychowawczych poprzez odpowiednie zadania, które wpływają na rozwój zdolności analitycznego myślenia.

Co istotne, większość z kompetencji uczniowie mogą jednak nabyć w toku kształcenia w szkole, z czego ich znaczną część mogą dodatkowo uzupełniać na stanowisku pracy. Wyjątek stanowią specjalistyczne umiejętności w zakresie dobierania środków transportu i składowania materiałów oraz przyjmowania i wydawania towarów z magazynu.

Kompetencje niezbędne w zawodzie **magazynier-logistyk** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia mają zapoznać uczestników z przepisami i normami obowiązującymi w miejscu pracy, organizacją i logistyką prac magazynowych, łańcuchem dostaw, zagospodarowaniem magazynu, nowoczesnymi technologiami magazynowania, dokumentacją magazynową, towaroznawstwem, znakowaniem i identyfikacją ładunków magazynowych, inwentaryzacją oraz przepisami BHP i przeciwpożarowymi³⁹.

³⁹ <http://smarkkursyszkolenia.pl/szkolenie-nowoczesny-magazynier,5>, [dostęp: 03.06.2018].

Tabela 13. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **magazynier-logistyk** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	znajomość oraz stosowanie procedur dotyczących rozliczania się z powierzonego majątku na podstawie inwentaryzacji					SZ
	umiejętność przygotowywania dokumentacji do prowadzenia działalności logistycznej	X		X		SZ/PR
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania rodzajów połączeń transportowych	X	X	X		SZ/PR
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego	X	X	X		SZ
Specjalistyczne	umiejętność dobierania środków transportu oraz składowania materiałów	X	X	X		PR
	umiejętność przyjmowania i wydawania towarów z magazynu	X		X		PR
	umiejętność właściwego przechowywania towarów			X		SZ/PR
	umiejętność właściwego przygotowania i prowadzenia dokumentacji magazynowej			X		SZ
Ogólne	znajomość przepisów BHP				X	SZ/PR
	odpowiedzialność				X	SZ/PR
	sprawność fizyczna				X	SZ/PR
	odporność na stres				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Technik eksploatacji portów i terminali

Kształcenie

Zawód **technik eksploatacji portów i terminali** obejmuje 1 kwalifikację: „Obsługa podróżnych w portach i terminalach” (**Tabela 5**)⁴⁰. Dla kwalifikacji obsługa podróżnych w portach i terminalach zakłada się następujące efekty kształcenia: organizowanie obsługi podróżnych w portach i terminalach oraz wykonywanie obsługi podróżnych w portach i terminalach. Kwalifikacja organizacja i prowadzenie prac związanych z przeładunkiem oraz magazynowaniem towarów i ładunków w portach i terminalach obejmuje następujące, właściwe dla niej efekty kształcenia: organizowanie prac związanych z przeładunkiem i magazynowaniem towarów w portach i terminalach, prowadzenie dokumentacji magazynowej i przewozowej w portach i terminalach oraz organizowanie obsługi środków transportu bliskiego w portach i terminalach⁴¹.

Szkoły kształcące w zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** mają na celu przygotować uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: planowania i wykonywania prac związanych z eksploatacją portów i terminali, organizowania prac związanych z eksploatacją środków transport i obsługa podróżnych w portach i terminalach, organizowania prac związanych z magazynowaniem, składowaniem oraz przeładunkiem towarów i ładunków w portach i terminalach oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej transportu, magazynowania i przeładunku towarów oraz ładunków w portach i terminalach⁴².

Rynek pracy

⁴⁰ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/333106.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

Osoba, która uzyskała tytuł **technika eksploatacji portów i terminali** może ubiegać się o pracę na stanowisku specjalista ds. infrastruktury technicznej, pracownika obsługi pływowej lub agent obsługi pasażerskiej. Pracodawcy przy wyborze nowego pracownika kierują się przede wszystkim zdobytym doświadczeniem i umiejętnościami. Istotną kwestią jest znajomość języków obcych w stopniu komunikatywnym oraz samodzielność w działaniu. Kandydat na stanowisko technika eksploatacji portów i terminali będzie odpowiedzialny za prowadzenie dokumentacji dotyczącej transportu, magazynowania i przeładunku towarów oraz ładunków w portach i terminalach⁴³. W przypadku pracy jako specjalista ds. infrastruktury technicznej pożądana jest znajomość AutoCAD i Microsoft Office⁴⁴. Natomiast od pracownika obsługi pływowej wymaga się umiejętności sortowania bagażu pasażerskiego, rozładunku i załadunku samolotu oraz obsługi specjalistycznego sprzętu lotniskowego⁴⁵.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik eksploatacji portów i terminali**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali, iż zawód ten wiąże się głównie z obsługą osób i materiałów we wszystkich miejscach przeładunku bądź składowania. Co więcej, deklaruwali, iż jest to dosyć trudny zawód, obejmujący zarówno obliczenia, jak i magazynowanie. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż osoby pracujące w zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak m.in.: odporność na stres, umiejętność szybkiego podejmowania decyzji oraz kultura osobista.

W opinii dwóch pracodawców absolwenci w zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** posiadają wyłącznie 2 kompetencje ogólne: odporność na stres oraz umiejętność szybkiego podejmowania decyzji, przy czym są one na poziomie niewystarczającym dla realizacji zadań zawodowych. Przewiduje się, że za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na prawie wszystkie kompetencje specjalistyczne (oprócz znajomości i umiejętności stosowania procedur lotniskowych oraz przewoźników lotniczych) oraz ogólnozawodowe (z wyjątkiem umiejętności w zakresie korzystania z planów, map i danych statystycznych).

Według ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są m.in. odporność na stres, zorientowanie na cele i umiejętności negocjacyjne. Zaleca się, aby umiejętności miękkie kształtować podczas lekcji wychowawczych. Warto także rozważyć nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi, które zajmują się technikami radzenia sobie ze stresem.

Większość kompetencji zawartych w zestawieniu można nabyć w szkole. Specjalistyczną umiejętność stosowania procedur lotniskowych oraz przewoźników lotniczych, a także wszystkie spośród kompetencji ogólnozawodowych można dodatkowo uzupełnić na stanowisku pracy bądź poprzez kursy i szkolenia. Znajomość języków obcych zaliczana do kompetencji ogólnych może zostać uzupełniona na certyfikowanych kursach bądź szkoleniach. W środowisku szkolnym nie można natomiast nabyć umiejętności prawidłowego przygotowania i prowadzenia dokumentacji prac w portach i terminalach – stanowi ona kompetencję specjalistyczną, którą można zdobyć jedynie na stanowisku pracy.

⁴³ <http://www.zs23.wroclaw.pl/prezentacje/porty.pdf>, [dostęp: 02.06.2018].

⁴⁴ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

⁴⁵ <https://www.olx.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

Tabela 14. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technika eksploatacji portów i terminali** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.		
Ogólnozawodowe	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania systemów zarządzania portami i terminalami	Brak danych	Brak danych	X		SZ/PR/ KiS		
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania elementów infrastruktury portów i terminali			X		SZ/PR/ KiS		
	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania rodzajów usług w portach i terminalach			X		SZ/PR/ KiS		
	umiejętność w zakresie korzystania z planów, map i danych statystycznych					SZ/PR/ KiS		
Specjalistyczne	znajomość i umiejętność stosowania procedur lotniskowych oraz przewoźników lotniczych							SZ/PR/ KiS
	znajomość i umiejętność stosowania standardów obsługi klienta w ruchu lotniczym					X		SZ/PR
	umiejętność planowania i wykonywania prac związanych z eksploatacją portów i terminali					X		SZ
	umiejętność prawidłowego przygotowania i prowadzenia dokumentacji prac w portach i terminalach					X		PR
Ogólne	znajomość języków obcych					X		SZ/KiS
	odporność na stres						X	Brak danych
	zorientowanie na cele							
	umiejętność szybkiego podejmowania decyzji						X	

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik eksploatacji portów i terminali** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia mają na celu zapoznanie uczestników z profesjonalną organizacją funkcjonowania magazynów, z procesami składowania i manipulacji towarów oraz innych zagadnień, dotyczących zarządzania magazynami, a które mogą przyczynić się do redukcji strat w tym obszarze⁴⁶.

Technik logistyk

Kształcenie

Zawód **technika logistyki** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Obsługa magazynów” oraz „Organizacja transportu” (**Tabela 5**)⁴⁷. Efekty kształcenia właściwe dla pierwszej kwalifikacji to realizacja procesów magazynowych oraz obsługa magazynów przyprodukcyjnych oraz magazynów dystrybucji. Realizacja procesów magazynowych wiąże się m.in. z dobieraniem wyposażenia magazynowego do przechowywanych zapasów, monitorowaniem stanów zapasów magazynowych z uwzględnieniem asortymentu oraz terminów przechowywania materiałów. Obsługa magazynów przyprodukcyjnych obejmuje m.in. rozróżnianie cech charakterystycznych surowców i materiałów, stosowanie systemów informatycznych dostosowanych do formy organizacji procesu produkcji oraz kompletowanie materiałów do poszczególnych etapów produkcji. Na ostatni efekt kształcenia składają się m.in. stosowanie systemów przepływu informacji i systemów informatycznych w procesie dystrybucji, sto-

⁴⁶ <http://www.szkozenia.eventis.pl/szkozenia/gospodarka-magazynowa>, [dostęp: 03.06.2018].

⁴⁷ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/333107.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

sowanie urządzeń automatycznej identyfikacji towarów oraz sporządzanie dokumentów dotyczących dystrybucji w języku polskim i języku obcym⁴⁸.

Absolwenci szkoły kształcącej w zawodzie **technik logistyk** powinni w trakcie kształcenia zostać przygotowani do wykonywania następujących zadań zawodowych: przyjmowania i wydawania towarów z magazynu, przechowywania towarów, prowadzenia dokumentacji magazynowej oraz planowania, organizowania i dokumentowania procesów transportowych i spedycyjnych⁴⁹.

Absolwenci szkół zawodowych i techników województwa małopolskiego w badaniu ankietowym wskazywali głównie na konieczność zwiększenia liczby zajęć praktycznych. Jako mankament kształcenia w zawodzie **technik logistyk** respondenci uznali także niewystarczającą liczbę specjalistycznych kursów oraz niski poziom nauczania przedmiotów ścisłych⁵⁰.

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **technik logistyk** może ubiegać się o pracę na stanowisku administrator logistyki i transportu, pracownik działu logistyki lub specjalista ds. zaopatrzenia. Pracodawcy na tych stanowiskach najczęściej poszukują osób ze znajomością języków obcych (w szczególności języka angielskiego) oraz umiejętności obsługi pakietu MS Office. Dodatkowym atutem kandydata będą umiejętności w zakresie koordynacji pracy zespołu oraz podstawowa znajomość systemu SAP. Mile widziane jest doświadczenie w zakresie zamówień i kooperacji. Cenione są również: komunikatywność, umiejętność analitycznego myślenia oraz uprawnienia na wózki widłowe⁵¹.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik logistyk**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych i transportowych oraz dobierania środków transportu i składowania materiałów. Istotne są również kompetencje ogólnozawodowe, w szczególności umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego oraz umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie logistycznym.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali, iż w tym zawodzie istotna jest znajomość matematyki, gdyż zakres materiału obejmuje sporo elementów obliczeniowych – osoby mające problemy z matematyką mogą mieć problemy z ich przyswojeniem. Deklarowali także, iż podstawa programowa kształcenia w zawodzie **technik logistyk** obejmuje wiele programów komputerowych, jednakże szkoły nie zawsze mają odpowiedni program dla każdego zakresu i muszą się również skupić na przygotowaniu do egzaminu zawodowego, który przeprowadzany jest na papierze. Uczestnicy wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik logistyk** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: umiejętność analitycznego myślenia i odpowiedzialność.

W opinii pracodawców absolwenci w zawodzie **technik logistyk** cechują się wyłącznie kompetencjami ogólnymi (odpowiedzialność, odporność na stres i uprawnienia do obsługi wózków widłowych i akumulatorowych),

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

których poziom nie spełnia oczekiwań i wymaga uzupełnienia. Przedsiębiorcy przewidują, iż za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na wszystkie kompetencje ogólnozawodowe oraz specjalistyczne.

Do umiejętności trudno dostępnych pracodawcy zaklasyfikowali stosowanie programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie logistycznym (kompetencja ogólnozawodowa) oraz planowanie, organizowanie i dokumentowanie procesów spedycyjnych (kompetencja specjalistyczna). Luki kompetencyjne w zakresie pierwszej umiejętności wynikają z różnic pomiędzy oprogramowaniem stosowanym w szkole oraz zakładach pracy. Pracodawcy w głównej mierze wykorzystują najnowsze wersje oprogramowania, z kolei uczniowie często przygotowują się do egzaminu pracując na innych programach bądź ich starszych wersjach. Wobec tego zaleca się współpracę z przedsiębiorcami bądź dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, na których uczniowie mogliby zapoznać się z innymi programami, a nie tylko tymi, które objęte są egzaminem.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są odporność na stres i zorientowanie na cele. Zaleca się doskonalenie umiejętności miękkich podczas lekcji wychowawczych. Warto również rozważyć nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi, które zajmują się kursami dotyczącymi technik radzenia sobie ze stresem.

Większość zestawionych kompetencji można nabyć w szkole. Wyjątkiem są 2 kompetencje specjalistyczne (umiejętność dobierania środków transportu oraz składowania materiałów oraz przyjmowania i wydawania towarów z magazynu) oraz znajomość przepisów BHP, zaliczana do kompetencji ogólnych – można je nabyć na stanowisku pracy.

Tabela 15. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik logistyk** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	umiejętność przygotowywania dokumentacji do prowadzenia działalności logistycznej			X		SZ
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania rodzajów połączeń transportowych			X		SZ
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego	X		X		SZ
	umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie logistycznym	X	X	X		SZ
Specjalistyczne	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych	X	X	X		SZ
	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów transportowych	X		X		SZ
	umiejętność dobierania środków transportu oraz składowania materiałów	X		X		PR
	umiejętność przyjmowania i wydawania towarów z magazynu					PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP					PR
	odpowiedzialność				X	SZ
	odporność na stres				X	SZ
	uprawnienia do obsługi wózków widłowych i akumulatorowych				X	SZ

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik logistyk** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem szkoleń jest przekazanie uczestnikom wiedzy o tym, jak zastosować funkcje

i narzędzi arkusza kalkulacyjnego MS Excel do rozwiązywania analitycznych i optymalizacyjnych problemów, zarządzać zapasami, odnajdywać towary, które są zamawiane niepotrzebnie, prognozować popyt na towary według danych historycznych oraz tworzyć bezpieczny zapas magazynowy⁵².

Technik lotniskowych służb operacyjnych

Kształcenie

Zawód **technika lotniskowych służb operacyjnych** obejmuje 2 kwalifikacje: „Obsługa operacyjna portu lotniczego” oraz „Prowadzenie działań we współpracy ze służbami żeglugi powietrznej” (**Tabela 5**)⁵³. Efekty kształcenia właściwe dla pierwszej kwalifikacji to organizacja działań związanych z funkcjonowaniem portu lotniczego, prowadzenie działań związanych z obsługą operacyjną w porcie lotniczym oraz prowadzenie działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa w porcie lotniczym. Pierwszy efekt kształcenia związany jest m.in. z określaniem warunków lokalizacji portów lotniczych, rozpoznawaniem rodzajów służb żeglugi powietrznej oraz określaniem ich zadań. Drugi efekt kształcenia obejmuje m.in. posługiwanie się mapami i planami lotnisk oraz dokumentacją operacyjną portów lotniczych, a także stosowaniem przepisów polskiego i międzynarodowego prawa lotniczego. Ostatni efekt kształcenia zakładany w ramach tej kwalifikacji wiąże się m.in. z rozpoznawaniem rodzajów zagrożeń w porcie lotniczym, oceną stopnia zagrożeń bezpieczeństwa operacji lotniczych w porcie lotniczym oraz uczestnictwem w realizacji zadań służb operacyjnych w sytuacjach zagrożeń. Dla drugiej kwalifikacji przewiduje się następujące efekty kształcenia: organizacja działań lotniskowych służb żeglugi powietrznej oraz realizacja działań operacyjnych we współpracy z lotniskowymi służbami żeglugi powietrznej. Pierwszy z efektów kształcenia w ramach tej kwalifikacji obejmuje m.in. korzystanie z informacji meteorologicznych oraz stosowanie przepisów dotyczących zarządzania płytami postojowymi. Drugi efekt kształcenia wiąże się m.in. z przestrzeganiem procedur alarmowania służb ratowniczych oraz stosowaniem przepisów dotyczących działań służb żeglugi powietrznej⁵⁴.

Szkoły kształcące w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** mają na celu przygotowanie uczniów w trakcie kształcenia do wykonywania następujących zadań zawodowych: pozyskiwania oraz przekazywania informacji dotyczących działań operacyjnych w porcie lotniczym (w tym ochrony portu przed aktami bezprawnej ingerencji), monitorowania stanu infrastruktury portu lotniczego, prowadzenia działań operacyjnych zgodnie z obowiązującymi procedurami w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych i lotniskowych w porcie lotniczym, współpracy z jednostkami uprawnionymi do prowadzenia działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa portu lotniczego oraz współpracy ze służbami żeglugi powietrznej⁵⁵.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **technika lotniskowych służb operacyjnych** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku pracownika ds. obsługi pasażerskiej, operatora tankowania statków powietrznych lub młodszego wartownika / operatora kontroli bezpieczeństwa w ruchu pasażerskim. **Technik lotniskowych służb operacyjnych** powinien wykazywać się umiejętnością pozyskiwania i przekazywanie informacji dotyczących ciągłości operacyjnej portu lotniczego, w tym ochrony portu. Osoba na tym stanowisku powinna być spostrzegawcza, aby

⁵² <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl/uslugi/view?id=85967>, [dostęp: 03.06.2018].

⁵³ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/315406.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

dokonywać monitorowania stanu infrastruktury portu lotniczego. W ofertach pracy kandydatom często stawiany jest także wymóg pracy pod presją czasu. Idealny kandydat powinien być odpowiedzialny oraz dokładny. Umiejętność praca w zespole mile widziane. Kandydat na te stanowiska musi być gotowy do prowadzenia działań operacyjnych zgodnie z obowiązującymi procedurami w celu oraz na zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych i lotniskowych w porcie lotniczym. Technik lotniskowych służb operacyjnych musi posiadać umiejętności komunikacyjne, aby móc współpracować z jednostkami uprawnionymi do prowadzenia działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa portu lotniczego oraz prowadzić współpracę ze służbami żeglugi powietrznej⁵⁶. Od osoby na stanowisku operator tankowania statków powietrznych oczekuje się posiadania prawo jazdy C+E, ADR + Cysterny, umiejętności opróżniania i napełniania zbiorników transportowych – TDT⁵⁷. Od przyszłego młodszego wartownika / operatora kontroli bezpieczeństwa w ruchu pasażerskim wymaga się wpisu na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej oraz uprawnienia do pracy z bronią palną.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik lotniskowych służb operacyjnych**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, spośród których tylko 1 ankietowany wskazał kluczowe kompetencje dla tego zawodu. W jego opinii, niezbędne są zarówno 2 kompetencje ogólnozawodowe (znajomość i umiejętność rozróżniania elementów infrastruktury portów i terminali oraz charakteryzowania rodzajów usług w portach i terminalach), jak i 2 specjalistyczne (umiejętność podejmowania współpracy z jednostkami uprawnionymi do prowadzenia działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa portu lotniczego oraz umiejętność prowadzenia działań operacyjnych zgodnie z obowiązującymi procedurami w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych). Co więcej, w tej profesji istotna jest także znajomość języków obcych, zaliczana do kompetencji ogólnych.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazywali, iż tak specjalistyczny zawód musi być kształcony w szkole przyzakładowej bądź w ścisłej współpracy z lotniskiem. Zainteresowanie nauką w tym kierunku wzrasta, gdyż wzrasta także liczba pasażerów oraz liczebność obsługi na lotniskach. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w tym zawodzie powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne, takie jak: umiejętność analitycznego myślenia i wiedza o branży. W ich opinii, wśród kandydatów do pracy w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są odporność na stres i umiejętności negocjacyjne. Zaleca się, aby kompetencje zaliczane do grupy ogólnych kształtować na lekcjach wychowawczych.

Przewiduje się, że za 5 lat zwiększy się zapotrzebowanie na wszystkie kompetencje specjalistyczne oraz 2 ogólnozawodowe (znajomość i umiejętność rozróżniania elementów infrastruktury portów i terminali oraz charakteryzowania systemów zarządzania portami i terminalami).

⁵⁶ http://www.zsh.bydgoszcz.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=156&Itemid=193, [dostęp: 02.06.2018].

⁵⁷ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

Tabela 16. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzu p.
Ogólnozawodowe	znajomość i umiejętność rozróżniania elementów infrastruktury portów i terminali	X	Brak danych	X	Brak danych	Brak danych
	znajomość i umiejętność charakteryzowania systemów zarządzania portami i terminalami			X		
	znajomość i umiejętność charakteryzowania rodzajów usług w portach i terminalach	X				
	umiejętność posługiwania się środkami łączności przewodowej i bezprzewodowej					
Specjalistyczne	umiejętność prowadzenia działań operacyjnych zgodnie z obowiązującymi procedurami w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych	X		X		
	umiejętność podejmowania współpracy z jednostkami uprawnionymi do prowadzenia działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa portu lotniczego	X		X		
	umiejętność monitorowania stanu infrastruktury portu lotniczego			X		
	umiejętność pozyskiwania oraz przekazywania informacji dotyczących działań operacyjnych w porcie lotniczym w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych			X		
Ogólne	znajomość języków obcych	X				
	umiejętność analitycznego myślenia					
	odporność na stres					
	komunikatywność					

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem szkoleń jest przekazanie uczestnikom wiedzy na temat kompetencji i zadań podmiotów wskazanych w Ustawie o Działaniach Antyterrorystycznych – kompendium w zakresie: obowiązków w przypadku wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym, sposobu wprowadzania, zmiany i odwoływania stopni alarmowych, katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym, szczegółowych przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych (Alfa, Bravo, Charlie, Delta) i stopniach alarmowych CRP, procedur wykonywania przedsięwzięć w poszczególnych stopniach alarmowych, tworzenia modułów i realizacji zadań dla poszczególnych stopni alarmowych⁵⁸.

Technik nawigator morski

Kształcenie

Zawód **technik nawigator morski** obejmuje 1 kwalifikację: „Pełnienie wachty morskiej i portowej” (Tabela 5). Przewidziane dla tej kwalifikacji efekty kształcenia obejmują pozyskanie przez uczniów umiejętności w zakresie planowania i realizacji podróży morskiej, realizowania procesów ładunkowych oraz obsługi i eksploatacji urzą-

⁵⁸ <https://tvs.pl/szkolenie/zagrozenie-terrorystyczne-dzialania-w-sytuacji-wprowadzenia-jednego-ze-stopni-alarmowych/>, [dostęp: 03.06.2018].

dzeń i systemów statkowych oraz prowadzenie akcji ratowniczych i ratunkowych na morzu. Pierwszy efekt kształcenia związany jest m.in. z wykorzystywaniem radaru i urządzeń do automatycznego wykonywania nakreśleń radarowych w celu bezkolizyjnego prowadzenia nawigacji oraz wykorzystywaniem systemów łączności radiowej i satelitarnej do zapewnienia bezpieczeństwa żeglugi. Drugi z właściwych dla kwalifikacji efekt kształcenia obejmuje m.in. charakteryzowanie zasad balastowania statku w czasie operacji przeładunkowych oraz określanie ilości ładunku na podstawie zanurzenia statku. Prowadzenie akcji ratowniczych i ratunkowych oznacza m.in. posługiwanie się sprzętem przeciwpożarowym, stałymi instalacjami gaśniczymi i instalacją alarmową i wykrywającą pożar, a także udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanemu, wykonywanie reanimacji i posługiwanie się defibrylatorem⁵⁹.

Kształcenie w zawodzie **technik nawigator morski** ma na celu przygotowanie uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem podróży morskiej, wykonywania prac związanych z realizacją procesów ładunkowych, eksploatacja urządzeń systemów statkowych oraz prowadzenia akcji ratowniczych i ratunkowych na morzu.⁶⁰

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **technika nawigatora morskiego** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku oficer wachtowy na statku szkolnym oraz marynarza na statku szkolnym. Osoba pracująca jako **technik nawigator morski** powinna być odporna na stres i lubić dyscyplinę. Dla przyszłego pracodawcy ważna jest też wytrzymałość na długotrwały wysiłek, koncentracja i podzielność uwagi. **Technik nawigator morski** będzie wykonywać urozmaicone czynności i powinien on się wykazać umiejętnością pracy w zespole. Wykonywać ten zawód powinna osoba, która potrafi wziąć na siebie odpowiedzialność za bezpieczeństwo innych ludzi⁶¹. Ponadto osoba, pracująca w tych zawodach powinna mieć książeczkę żeglarską, świadectwa przeszkolenia w zakresie: wykorzystania radaru i ARPA na poziomie operacyjnym, ratownika, ITR, ochrony przeciwpożarowej stopnia wyższego, pierwszej pomocy medycznej, ogólne operatora GMDSS; HAZMAT, przeszkolenia w zakresie obsługi i wykorzystania ECDIS, dla członków załóg z przydzielonymi obowiązkami w zakresie ochrony statku; nautyczne dowodzenie statkiem⁶².

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik nawigator morski**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców.

Ekspert reprezentujący szkoły zawodowe wskazywali, iż w województwie nie ma odpowiednich warunków do kształcenia w tym zawodzie. Najodpowiedniejsze są natomiast regiony nadmorskie, gdzie zlokalizowane są szkoły wyposażone właściwie do nauczania tej profesji.

Jeden pracodawca wskazał, że kluczowymi kwalifikacjami i kompetencjami są wszystkie ogólnozawodowe oraz 1 specjalistyczna (umiejętność planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem podróży morskich). Zdaniem badanych, za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na ogólnozawodową umiejętność charakteryzowania systemów transportowych dla ładunków jednostkowych i masowych, specjalistyczne umiejętności w zakresie planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem podróży morskich oraz zorganizowania i przeprowadzenia akcji ratunkowych na morzu, a także znajomość języków obcych (ogólna kompetencja).

⁵⁹ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/315214.pdf [dostęp: 29.05.2018].

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ www.koweziu.edu.pl/pliki/przewodnik.../grupa.../Technik_nawigator_morki.pdf, [dostęp: 02.06.2018].

⁶² <http://bip.am.gdynia.pl/praca/5721>, [dostęp: 02.06.2018].

Tabela 17. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik nawigator morski** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania rodzajów statków	X	Brak danych		Brak danych	Brak danych
	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania systemów transportowych dla ładunków jednostkowych i masowych	X		X		
	umiejętność posługiwania się mapami i znakami nawigacyjnymi	X				
	umiejętność posługiwania się środkami łączności przewodowej i bezprzewodowej	X				
Specjalistyczne	umiejętność planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem podróży morskich	X		X		
	znajomość oraz umiejętność w zakresie prawidłowego eksploataowania urządzeń i systemów na statkach					
	umiejętność wykonywania prac związanych z realizacją procesów ładunkowych na statkach					
	umiejętność zorganizowania i przeprowadzenia akcji ratunkowych na morzu			X		
Ogólne	znajomość języków obcych			X		
	umiejętność analitycznego myślenia					
	odporność na stres					
	sprawność fizyczna					

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik nawigator morski** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem warsztatów jest doskonalenie przez uczestników swoich umiejętności zawodowych oraz zdobycia doświadczenia niezbędnego do samodzielnego nawigowania i prowadzenia jachtów morskich. W trakcie szkolenia uczestnicy zdobędą wiedzę z zakresu nawigacji satelitarnej, terestrycznej, radarowej, pilotowej, zliczeniowej, astronomicznej (astronawigacja), radiowej oraz inercyjnej. Uczestnicy poznają też podstawowe pojęcia geograficzne, jednostki miar, matematykę nawigacji morskiej, żeglugę po loksodromie i ortodromie, mapy morskie (gnomoniczna, Merkatora) oraz deklinacja i dewiacje, a także log (pomiar odległości i szybkości)⁶³.

⁶³ <https://csmgdynia.pl/sklep/warsztaty-nawigacyjne/>, [dostęp: 03.06.2018],

Technik spedytor

Kształcenie

Zawód **technika spedytora** obejmuje 1 kwalifikację zawodową: „Organizacja transportu oraz obsługa klientów kontrahentów” (**Tabela 5**)⁶⁴. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to planowanie procesów transportowych, organizowanie procesów transportowych, kalkulowanie cen i dokumentowanie realizacji procesów transportowych, prowadzenie korespondencji i negocjacji a także organizowanie procesu załadunkowego i rozładunkowego. Te efektów kształcenia obejmują m.in. dobieranie środków transportu do realizacji usług transportowych, planowanie rozmieszczenia ładunków w środkach transportu, stosowanie taryfikatora usług transportowo-spedycyjnych, wybieranie dostawców i podwykonawców oraz nadzorowanie przebiegu procesu transportowego przy wykorzystaniu systemów monitorowania i rejestrowania środków transportu i ładunków⁶⁵.

Po ukończeniu kształcenia w zawodzie **technik spedytor**, absolwenci powinni być gotowi do wykonywania określonych zadań zawodowych, mianowicie: planowania, organizowania i dokumentowania procesów transportowych, prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi oraz zagranicznymi a także wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego⁶⁶.

Z badanie losów absolwentów szkół zawodowych i techników województwa małopolskiego wynika, iż słabą stroną kształcenia w zawodzie **technik spedytor** są zajęcia praktyczne⁶⁷.

Rynek pracy

Technik spedytor ma możliwość wzięcia udziału w rekrutacji na stanowisko spedytora, spedytora międzynarodowego lub spedytora międzynarodowego drobnicowego. Małopolscy pracodawcy u **technika spedytora** najbardziej cenią znajomość języków obcych – w szczególności języka angielskiego bądź niemieckiego. Bardzo często wymogiem stawianym kandydatom jest zdolność samodzielnego i szybkiego podejmowania decyzji, a także odporność na stres i silny charakter. **Technik spedytor** powinien znać branżę transportowo-spedycyjnologistyczną i posiadać umiejętność obsługi komputera (w szczególności pakietu MS Office). Bardzo często dodatkowym atutem kandydatów są także: doświadczenie, umiejętności negocjacyjne, ustalania priorytetów i organizacji pracy. Pracodawcy przychylniej patrzą na znajomość Europejskiego Prawa Transportu bądź mapy Europy⁶⁸.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik spedytor**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych, prawidłowego prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi i zagranicznymi oraz wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego. Istotne są także kompetencje ogólnoz-

⁶⁴ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/333108.pdf, [dostęp: 25.05.2018]

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

wodowe, w szczególności umiejętności w zakresie rozróżniania środków transportu wewnętrznego oraz stosowania programów komputerowych wspomagających wykonywanie zadań w procesie spedycyjnym.

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik spedytor** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak m.in. odpowiedzialność, znajomość przepisów BHP oraz sumienność.

W opinii badanych absolwenci w zawodzie **technik spedytor** posiadają 3 kompetencje ogólne (odpowiedzialność, odporność na stres i znajomość języków obcych), 1 ogólnozawodową – umiejętność przygotowywania dokumentacji w zakresie prowadzenia działalności spedycyjnej oraz 2 specjalistyczne – umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych oraz umiejętność odpowiedniego doboru połączeń transportowych w odniesieniu do transportowanych materiałów. Wskazane ogólnozawodowe i specjalistyczne umiejętności są w opinii respondentów na poziomie wystarczającym dla realizacji zadań zawodowych.

Według pracodawców, kompetencje trudno dostępne stanowią umiejętności specjalistyczne w zakresie planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych, wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi i zagranicznymi, a także ogólnozawodowa umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie spedycyjnym. Luka w zakresie ostatniej kompetencji wynika przede wszystkim z różnic pomiędzy oprogramowaniem stosowanym w zakładach pracy, a tym objętym egzaminem. Niejednokrotnie uczniowie uczą się obsługi programów, które nie są stosowane w przedsiębiorstwach. Zaleca się współpracę z przedsiębiorcami, w ramach której część zajęć praktycznych mogłaby odbywać się w zakładzie pracy. Warto rozważyć także organizację dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, na których uczniowie mogliby nauczyć się obsługi innych programów, aniżeli te, które objęte są egzaminem. Pozostałych trudno dostępnych kompetencji uczniowie nie wynoszą ze szkoły, aczkolwiek pracodawcy są tego świadomi i pozwalają na ich uzupełnienie już na stanowisku pracy.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są: umiejętność analitycznego myślenia, odporność na stres i elastyczność. Zaleca się, aby lekcje wychowawcze przeznaczyć na doskonalenie umiejętności miękkich. Warto także rozważyć nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi, które prowadzą kursy dotyczące technik radzenia sobie ze stresem.

Większość kompetencji można uzyskać już na etapie kształcenia w szkole, z czego większość specjalistycznych i ogólnozawodowych można także uzupełnić na stanowisku pracy. W środowisku szkolnym uczniowie nie mogą nabyć umiejętności odpowiedniego doboru połączeń transportowych w odniesieniu do transportowanych materiałów – mogą ją zdobyć na stanowisku pracy.

Tabela 18. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik spedytor** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	umiejętność przygotowywania dokumentacji w zakresie prowadzenia działalności spedycyjnej			X	X (w)	SZ
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania rodzajów połączeń transportowych			X		SZ
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego	X		X		SZ
	umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie spedycyjnym	X	X	X		SZ
Specjalistyczne	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych	X	X	X	X (w)	SZ/PR
	umiejętność prawidłowego prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi oraz zagranicznymi	X	X	X		SZ/PR
	umiejętność wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego	X	X	X		SZ/PR
	umiejętność odpowiedniego doboru połączeń transportowych w odniesieniu do transportowanych materiałów			X	X (w)	PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP					SZ/PR
	odpowiedzialność				X	SZ/PR
	odporność na stres				X	SZ/PR
	znajomość języków obcych				X	SZ

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik spedytor** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem szkoleń jest poznanie przez uczestników praktycznych oraz prawnych aspektów funkcjonowania spedycji i transportu krajowego oraz międzynarodowego. Na szkoleniach omawiane są kwestie związane z reklamacjami i dochodzeniem roszczeń. Uczestnik szkolenia najnowsze zmiany dotyczącymi umów przewozu i spedycji, zdobędzie praktyczne umiejętności w zakresie zasad składania reklamacji i trybów dochodzenia roszczeń oraz ugruntowaną wiedzę teoretyczną i praktyczną dotyczącą przepisów prawnych⁶⁹.

Technik transportu drogowego

Kształcenie

Zawód **technik transportu drogowego** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Eksplatacja środków transportu drogowego” oraz „Organizacja przewozu środkami transportu drogowego” (**Tabela 5**)⁷⁰. Właściwe dla pierwszej kwalifikacji efekty kształcenia to pozyskanie umiejętności w zakresie obsługi środków transportu drogowego oraz użytkowania środków transportu drogowego. Obsługa środków transportu drogowego oznacza m.in. z oceną stanu technicznego środków transportu drogowego oraz wykonywaniem czynności związanych

⁶⁹ <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl/uslugi/view?id=161633>, [dostęp: 03.06.2018].

⁷⁰ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/311927.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

z naprawą i konserwacją środków transportu drogowego. Natomiast użytkowanie środków transportu drogowego obejmuje m.in. prowadzenie dokumentacji związanej z przewozem drogowym oraz wykonywanie usług transportowych zgodnie z przepisami prawa krajowego i międzynarodowego, dotyczącymi tych usług. Dla drugiej kwalifikacji zakładane są następujące efekty kształcenia: organizowanie przewozu towarów i ładunków raz organizowanie transportu drogowego osób. Pierwszy z efektów kształcenia wiąże się m.in. z umiejętnością sporządzania dokumentacji przewozowej oraz obliczania kosztów przewozu ładunków. Drugi efekt kształcenia obejmuje m.in. organizowanie oraz nadzorowanie obsługi pasażerów w środkach transportu drogowego⁷¹.

Szkoły kształcące w zawodzie **technik transportu drogowego** mają na celu przygotowanie uczniów w trakcie kształcenia do wykonywania następujących zadań zawodowych: planowania i organizowania prac dotyczących przewozu drogowego podróży oraz ładunków, wykonywania prac związanych z obsługą środków transportu drogowego, prowadzenia dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego osób i ładunków oraz prowadzenia pojazdów samochodowych⁷².

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **technika transportu drogowego** może ubiegać się o pracę na stanowisku dyspozytor – międzynarodowy transport drogowy, logistyk/specjalista ds. transportu lub asystenta spedytora. **Technik transportu drogowego** powinien znać specyfikę oraz czas pracy i jazdy kierowców, a także posiadać doświadczenie w pracy związanej z transportem drogowym. W ofertach pracy pojawiają się główne wymagania dotyczące bardzo dobrej znajomości języków obcych – najczęściej angielskiego oraz niemieckiego. Wymagana jest także znajomość pakietu MS Office oraz specjalistycznych aplikacji TMS (system zarządzania transportem) lub TCS (System Sterowania i Kontroli Ruchu Pojazdów Ciężarowych). Atutem **technika transportu drogowego** w oczach pracodawców są także kompetencje miękkie takie jak: komunikatywność, samodzielność oraz szybkiego podejmowania decyzji. Poza tym ważne jest, aby przyszły pracownik był zorientowany na realizację celów i osiąganie wyników⁷³.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik transportu drogowego**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie prawidłowej organizacji przewozu środkami transportu drogowego, prawidłowej oceny eksploatacji środków transportu drogowego oraz prawidłowego przygotowania oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego osób i ładunków. W ich ocenie istotna jest także ogólnozawodowa umiejętność związana z wykonywaniem czynności kontrolno-obslugowych pojazdów. Ważne jest również posiadane prawa jazdy (kompetencja ogólna).

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazywali, iż baza do kształcenia w zawodzie **technik transportu drogowego** jest dobrze rozwinięta, aczkolwiek koszty uzyskania uprawnień są tak wysokie, iż absolwenci nie mogą sobie na nie pozwolić. Uczestnicy wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik transportu drogowego** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: kultura osobista i odpowiedzialność.

⁷¹ Ibidem.

⁷² Ibidem.

⁷³ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

Według badanych absolwenci w zawodzie **technik transportu drogowego** posiadają ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania środków transportu drogowego, właściwego doboru sposobów transportu i składowania materiałów, prawidłowego rozróżniania kategorii połączeń drogowych oraz wykonywania czynności kontrolno-obsługowych pojazdów. Co istotne, nowo zatrudnieni posiadają także kompetencje ogólne (z wyjątkiem prawa jazdy). Wszystkie kompetencje posiadane przez absolwentów wymagają uzupełnienia, gdyż ich poziom nie jest wystarczający dla prawidłowego wykonywania zadań zawodowych.

Pracodawcy zadeklarowali, iż wśród kandydatów do pracy w zawodzie **technik transportu drogowego** trudno dostępnymi kompetencjami są: prawo jazdy (kat. B, C, D lub E) oraz umiejętność związana z wykonywaniem czynności kontrolno-obsługowych pojazdów. Druga z kompetencji wymaga praktyki w rzeczywistych warunkach pracy, wobec czego uczniowie nie wynoszą jej ze szkoły. Należy nawiązać współpracę z przedsiębiorcami, w ramach której zajęcia praktyczne mogłyby odbywać się na terenie zakładu pracy. Co więcej, uczniowie mogliby zaczerpnąć wiedzy od doświadczonych i wykwalifikowanych pracowników. Z kolei luka kompetencyjna w zakresie uprawnień do prowadzenia samochodów wiąże się z obciążeniem finansowym. Prawo jazdy można uzyskać wyłącznie poprzez uczestnictwo w kosztownym kursie, na który nie zawsze uczniowie mogą sobie pozwolić. Warto nawiązać współpracę z ośrodkami szkolenia kierowców, w zakresie pozyskania zniżek dla oddziałów klasowych, kształcących się w zawodzie **technik transportu drogowego**.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są elastyczność, umiejętność analitycznego myślenia oraz odporność na stres. Umiejętności miękkie kształtuje się przez całe życie – także szkoły mogą uczestniczyć w rozwoju tych kompetencji. Zaleca się, by tę grupę umiejętności doskonalić przede wszystkim podczas lekcji wychowawczych.

Przedsiębiorcy wskazywali także, iż niemalże wszystkie kompetencje można uzyskać na stanowisku pracy, poza prawem jazdy, które można uzyskać wyłącznie poprzez uczestnictwo w kursie.

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik transportu drogowego** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem szkolenia jest przekazanie uczestnikom umiejętności wskazania kiedy pojazd staje się nienormatywny i czy możliwe jest uzyskanie zezwolenia na przejazd takim pojazdem, zapoznanie uczestników z system zezwoleń i kar za wykonanie przewozu bez zezwolenia, przekazanie wiadomości dotyczących zasad odpowiedzialności przewoźników, załadowców, nadawców, wypracowanie najlepszych rozwiązań, które mogą zostać zastosowane w firmach w celu zabezpieczenia się przed karami, zabezpieczenie się przed ewentualnymi roszczeniami zgłaszanymi przez nadawców i załadowców. Poprzez kursy możliwe jest także uzyskanie uprawnień do prowadzenia pojazdów⁷⁴.

⁷⁴ <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl/uslugi/view?id=176080>, [dostęp: 03.06.2018].

Tabela 19. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik transportu drogowego** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu drogowego				X	PR
	umiejętność właściwego doboru sposobów transportu i składowania materiałów			X	X	PR
	umiejętność prawidłowego rozróżniania kategorii połączeń drogowych			X	X	PR
	umiejętność związana z wykonywaniem czynności kontrolno-obsługowych pojazdów	X	X	X	X	PR
Specjalistyczne	umiejętność prawidłowej organizacji przewozu środkami transportu drogowego	X		X		PR
	umiejętność prawidłowej oceny eksploatacji środków transportu drogowego	X				PR
	umiejętność prawidłowego przygotowania oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej przewozu drogowego osób i ładunków	X		X		PR
	znajomość oraz umiejętność wykorzystania przepisów ruchu drogowego podczas planowania przewozów środkami transportu drogowego					PR
Ogólne	prawo jazdy (kat. B, C, D lub E)	X	X	X		KiS
	odporność na stres				X	PR
	umiejętność analitycznego myślenia				X	PR
	komunikatywność				X	PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Technik żeglugi śródlądowej

Kształcenie

Zawód **technika żeglugi śródlądowej** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych” oraz „Obsługa siłowni statkowych, urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych”. (Tabela 5). Efekty kształcenia przewidziane dla kwalifikacji planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych to pozyskanie umiejętności w zakresie planowania podróży statkiem, prowadzenia prac ładunkowych i przewożenia ładunków drogą wodną, prowadzenia statku po zaplanowanej trasie i manewrowania, a także prowadzenia akcji ratowniczych i ratunkowych na wodach morskich i śródlądowych⁷⁵.

Kształcenie w zawodzie **technik żeglugi śródlądowej** ma na celu wykształcenie w uczniach umiejętności wykonywania następujących zadań zawodowych: planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem bezpiecznej żeglugi oraz obsługiwanie maszyn i urządzeń na statku.⁷⁶

⁷⁵ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/315216.pdf, [dostęp: 29.05.2018].

⁷⁶ Ibidem.

Rynek pracy

Technik żegluga śródlądowej to zawód, w którym powinny pracować osoby, które posiadają wysoką odporność na stres. Dla przyszłego pracodawcy ważny jest także, aby osoba, która będzie pracować na tym stanowisku posiadała wytrzymałość na długotrwały wysiłek i wykazywała się umiejętnością podejmowania szybkich i trafnych decyzji. Bardzo ważna w tym zawodzie jest też podzielność uwagi, spostrzegawczość i umiejętność prowadzenia obserwacji.⁷⁷ Osoby, które posiadają tytuł **technika żegluga śródlądowej** mogą aplikować na takie stanowiska jak: marynarz, pracownik obsługi statków i portów, makler portowy i spedytor morski. Osoby pracujące w tych zawodach powinny posiadać także aktualną żeglarską książeczkę pracy i doświadczenie w pływaniu na rzece. Ważnym aspektem jest komunikatywna znajomość języka angielskiego. W oczach pracodawców atutem jest również dobra orientacja na cel i determinacje oraz znajomość obsługi pakietu MS Office - szczególnie MS Excel.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik żegluga śródlądowej**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców.

Pracodawcy przewidują, że za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na niemal wszystkie kompetencje i kwalifikacje ogólnozawodowe (oprócz znajomości oraz umiejętności charakteryzowania rodzajów statków) i specjalistyczne (oprócz umiejętności prawidłowej obsługi maszyn i urządzeń na statku). Szacują również, że oczekiwana będzie znajomość języków obcych.

Tabela 20. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik żegluga śródlądowej** w ujęciu wyników badania ilościowego [n=0]

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.				
Ogólnozawodowe	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania rodzajów statków	Brak danych	Brak danych		Brak danych	Brak danych				
	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania systemów transportowych dla ładunków jednostkowych i masowych			X						
	umiejętność posługiwania się mapami i znakami nawigacyjnymi			X						
umiejętność posługiwania się środkami łączności przewodowej i bezprzewodowej	X									
Specjalistyczne	umiejętność planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem bezpiecznej żegluga						X			
	umiejętność prawidłowej obsługi maszyn i urządzeń na statku									
	umiejętność wykonywania prac związanych z realizacją procesów ładunkowych na statkach żegluga śródlądowej						X			
	umiejętność zorganizowania i przeprowadzenia akcji ratunkowych						X			
Ogólne	znajomość języków obcych							X		
	umiejętność analitycznego myślenia									
	odporność na stres									
	sprawność fizyczna									

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

⁷⁷ www.koweziu.edu.pl/pliki/przewodnik...i.../Technik_żegluga_śródlądowej.pdf, [dostęp: 02.06.2018].

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik żeglugi śródlądowej** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia mają dostarczyć uczestnikom wiedzy na temat budowy i wyposażenia jachtów, prawa drogi na morskich i śródlądowych drogach wodnych, ratownictwa, meteorologii, manewrowania jachtem w teorii oraz nawigacji i planowania rejsu. Zajęcia praktyczne obejmują manewry pod żaglami i na silniku, alarm „człowiek za burtą” oraz kierowanie załogą. Szkolenie kończy się egzaminem, po którego zdaniu uczestnik nabędzie uprawnienia do poruszania się jednostką do 18 metrów długości kadłuba po morzu oraz po śródlądziu bez żadnych ograniczeń⁷⁸.

Wnioski dla branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

Branża transportowo-spedycyjno-logistyczna jest ważną gałęzią gospodarki, gdyż transport warunkuje sprawne funkcjonowanie niemalże wszystkich jej pozostałych działów. Dynamiczny rozwój branży oraz przedsiębiorstw ograniczany jest m.in. poprzez brak zainteresowania kształceniem zawodowym, brak wykwalifikowanych kierowników oraz poprzez specyfikę ich pracy (ciągłe przemieszczanie się i długie nieobecności w domu). W branży w województwie małopolskim funkcjonuje 23 441 podmiotów gospodarczych (6,17% wszystkich przedsiębiorstw regionu), które działają w 5 działach PKD: 49 – transport lądowy oraz transport rurociągowy, 50 – transport wodny, 51 – transport lotniczy, 52 – magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport oraz 53 – działalność pocztowa i kurierska.

Kształcenie zawodowe w branży transportowo-spedycyjno-logistycznej w Małopolsce koncentruje się w Krakowie (8 szkół), co przekłada się na największą liczbę uczniów w tym mieście (1 109 osób). Należy zauważyć, iż w stolicy województwa zlokalizowana jest największa liczba podmiotów gospodarczych z branży (8 189 podmiotów), wobec czego występuje tam zapotrzebowanie na kształcenie i absolwentów w tych zawodach. Od 2014 roku obserwuje się stały wzrost liczby uczniów kształcących się w zawodach branży w Małopolsce. Na przestrzeni ostatnich lat (2014-2017) najwięcej osób kształciło się w zawodzie **technik logistyk**. Zainteresowanie młodzieży kształceniem w branży wzrasta analogicznie do wzrostu zapotrzebowania na usługi świadczone przez branżę. Przyczynę dużego zainteresowania tą profesją może również stanowić fakt, iż jest to dosyć ogólny, szeroki zawód. Wiąże się to także z dużą liczbą szkół ponadpodstawowych oferujących naukę w tym zawodzie. Co istotne, w roku szkolnym 2017/2018 w Małopolsce kształcenie odbywało się w 5 profesjach branży.

W analizowanym okresie nauczania nie prowadzono edukacji w zawodach: **magazynier-logistyk**, **technik nawigator morski**, **technik transportu drogowego**, **technik żeglugi śródlądowej**. Powodem, dla którego uczniowie nie wybierają zawodu **technik nawigator morski** jest brak warunków dla kształcenia w tym kierunku w regionie – kształcenie w tym zawodzie może być realizowane tylko w miejscach z odpowiednią infrastrukturą – uczestnicy wywiadów wskazywali, iż najlepsze do kształcenia tych zawodów są regiony nadmorskie. Kształcenie w zawodzie **technik żeglugi śródlądowej** nie odbywało się ze względu na brak zainteresowania tą profesją ze strony uczniów. Z kolei **magazynier-logistyk** jest zawodem, który został wprowadzony do kształcenia zawodowego od września 2017 roku, dlatego też kształcenie w tym zawodzie jeszcze nie spopularyzowało się wśród uczniów, którzy chętniej wybierają kierunek kształcony w technikum (**technik logistyk**). Natomiast niewielkie zainteresowanie kształceniem w zawodzie **technik transportu drogowego** wynika z trendu na kształcenie w kierunkach logistyka i spedycja, w związku z czym **technik logistyk** oraz **technik spedytor** cieszą się większą popularnością.

⁷⁸ <https://www.rejsyiszkolenia.pl/szkolenie/5056/jachtowy-sternik-morski-kurs-stacjonarny-z-egzaminem-w-jastarni>, [dostęp: 03.06.2018].

Z deklaracji pracodawców wynika, iż obecnie największe zapotrzebowanie dotyczy zawodu **kierowca mechanik** (73% wskazań). Mniejsze zapotrzebowanie przedsiębiorcy zgłaszają na **techników spedytorów** (48%) oraz **techników logistyków** (34%). Badanie wykazało także, iż zapotrzebowanie na większość zawodów z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek za 5 lat największe nadal dotyczyć będzie profesji **kierowca mechanik** (55%). Relatywnie duże zapotrzebowanie będzie zgłaszane także na **techników spedytorów** (30%) oraz **techników logistyków** (20%). Wyniki badania pokrywają się w większości z prognozą zatrudnienia, według której ulegnie ono zmniejszeniu we wszystkich zawodach branży.

Dostrzega się, iż przedsiębiorcy funkcjonujący w branży najczęściej oczekują od absolwentów kompetencji specjalistycznych (**technik logistyk**, **technik spedytor** oraz **technik transportu drogowego**), do których zalicza się m.in. umiejętności w zakresie planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych i transportowych. Pracodawcy równie często oczekują kompetencji ogólnozawodowych (**magazynier-logistyk** oraz **technik nawigator morski**). W ocenie pracodawców, **kierowca mechanik** oraz **technik lotniskowych służb operacyjnych** powinni posiadać zarówno kompetencje specjalistyczne, jak i ogólnozawodowe. Rzadziej zdarza się, aby pracodawcy określali mianem kluczowych kompetencje ogólne, takie jak np. znajomość języków obcych oraz prawo jazdy (**technik lotniskowych służb operacyjnych** oraz **technik transportu drogowego**).

Większość kompetencji specjalistycznych można uzyskać w trakcie kształcenia w szkole (np. umiejętność właściwego przygotowania i prowadzenia dokumentacji magazynowej) i dodatkowo – w razie wystąpienia luk – uzupełnić je na stanowisku pracy (np. umiejętność stosowania standardów obsługi klienta w ruchu lotniczym oraz wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego). Jednakże nie wszystkie kompetencje z tej grupy oferuje szkolnictwo zawodowe, gdyż część z nich można wykształcić głównie na stanowisku pracy, poprzez umiejętne wykorzystanie posiadanej wiedzy w praktyce (np. umiejętność dobierania środków transportu i składowania materiału). Specjalistyczną umiejętność w zakresie prowadzenia pojazdów samochodowych i zespołów pojazdów można natomiast uzyskać wyłącznie poprzez uczestnictwo w kursie.

Do kluczowych kompetencji ogólnozawodowych najczęściej zalicza się wiedzę teoretyczną związaną z zawodem (m.in. znajomość oraz umiejętność rozróżniania rodzajów połączeń transportowych lub znajomość oraz umiejętność charakteryzowania rodzajów usług w portach i terminalach). Kompetencje z grupy ogólnozawodowych uczniowie w większości mogą nabyć już w trakcie kształcenia w szkole (np. znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego), a na późniejszym etapie część z nich mogą uzupełnić także na stanowisku pracy (np. umiejętność przygotowania dokumentacji do prowadzenia działalności logistycznej). Badani zadeklarowali również, iż umiejętność prowadzenia i obsługi pojazdów samochodowych niezbędna do uzyskania prawa jazdy, nie zawsze jest oferowana przez szkolnictwo zawodowe (ze względu na wysokie koszty) i może zostać wykształcona jedynie poprzez uczestnictwo w kursie.

Według pracodawców większość kompetencji ogólnych można wykształcić zarówno na etapie kształcenia w szkole, jak i na stanowisku pracy (np. sprawność fizyczna, znajomość przepisów BHP, odporność na stres), aczkolwiek nad niektórymi można pracować także poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach (m.in. znajomość języków obcych). Niektórych kompetencji nie oferuje szkolnictwo zawodowe, wobec czego mogą zostać uzyskane jedynie poprzez uczestnictwo w kursie (prawo jazdy kat. B, C, D lub E).

Poniższa tabela stanowi zestawienie kluczowych kompetencji oczekiwanych od absolwentów w poszczególnych zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej.

Tabela 21. Kluczowe kompetencje w zawodach branży transportowo-spedycyjno-logistycznej

NAZWA ZAWODU	KLUCZOWE KOMPETENCJE
Kierowca mechanik	znajomość oraz stosowanie przepisów prawa dotyczących ruchu drogowego oraz osób kierujących pojazdem
	umiejętność wykonywania kluczowych pomiarów warsztatowych
	umiejętność wykonywania czynności kontrolno-obslugowych pojazdów
	umiejętność w zakresie prowadzenia pojazdów samochodowych oraz zespołów pojazdów (prawo jazdy kat. B, C, D, E)
	umiejętność wykonywania prac związanych z przewozem drogowym rzeczy
Magazynier-logistyk	umiejętności związane z obsługą środków transportu drogowego
	umiejętność przygotowywania dokumentacji do prowadzenia działalności logistycznej
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania rodzajów połączeń transportowych
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego
	umiejętność dobierania środków transportu oraz składowania materiałów
Technik eksploatacji portów i terminali	-
Technik logistyk	umiejętność przyjmowania i wydawania towarów z magazynu
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego
	umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie logistycznym
	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych
	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów transportowych
Technik lotniskowych służb operacyjnych	umiejętność dobierania środków transportu oraz składowania materiałów
	znajomość i umiejętność rozróżniania elementów infrastruktury portów i terminali
	znajomość i umiejętność charakteryzowania rodzajów usług w portach i terminalach
	umiejętność prowadzenia działań operacyjnych zgodnie z obowiązującymi procedurami w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacji lotniczych
	umiejętność podejmowania współpracy z jednostkami uprawnionymi do prowadzenia działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa portu lotniczego
Technik nawigator morski	znajomość języków obcych
	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania rodzajów statków
	znajomość oraz umiejętność charakteryzowania systemów transportowych dla ładunków jednostkowych i masowych
	umiejętność posługiwania się mapami i znakami nawigacyjnymi
	umiejętność posługiwania się środkami łączności przewodowej i bezprzewodowej
Technik spedytor	umiejętność planowania i wykonywania prac związanych z prowadzeniem podróży morskich
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego
	umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie spedycyjnym
	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych
	umiejętność prawidłowego prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi oraz zagranicznymi
Technik transportu drogowego	umiejętność wykonywania prac związanych z monitorowaniem przebiegu procesu transportowo-spedycyjnego
	znajomość oraz umiejętność rozróżniania środków transportu wewnętrznego
	umiejętność stosowania programów komputerowych wspomagających wykonanie zadań w procesie spedycyjnym
	umiejętność planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych
	umiejętność prawidłowego prowadzenia dokumentacji dotyczącej rozliczeń z klientami i kontrahentami krajowymi oraz zagranicznymi
Technik żeglugi śródlądowej	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Aby poradzić sobie z brakiem kwalifikacji i kompetencji u nowo zatrudnionych pracowników, pracodawcy stosują cykliczne szkolenia – zarówno w firmie, jak i u producentów samochodów (tzw. eco driving bądź szkoły prawidłowego użytkownika marek samochodowych). Nie wszyscy pracodawcy stosowali ta strategię. Część z nich prowadziła rekrutację do czasu, aż zgłosiła się odpowiedni kandydat.

Pracodawcy mogą włączyć się w promocję pożądanych profesji tworząc klasy patronackie – w szczególności w zawodzie **technik lotniskowych służb operacyjnych**, którego kształcenie wymaga ścisłej współpracy z lotniskiem, jak również w niepopularnych zawodach, takich jak np. **magazynier-logistik**, **technik eksploatacji portów i terminali** bądź **technik transportu drogowego**. Przygotowując do pracy w tych zawodach firmy mogą przygotować atrakcyjne warunki współpracy, np. płatne staże i praktyki, opcjonalnie z oferowanym dowozem, jeśli zakład pracy znajduje się w miejscu o gorszej dostępności komunikacyjnej, a w dalszej kolejności pierwszeństwo w zatrudnieniu uczniów z klas patronackich bądź gwarancję zatrudnienia dla najlepszych praktykantów z tych klas.

Wśród absolwentów kierunków **technik logistik** oraz **technik spedytor** częsty jest brak umiejętności obsługi specjalistycznych programów komputerowych, co wynika z wysokich kosztów finansowych związanych z nabywaniem przez szkołę aktualnego oprogramowania. Wobec tego absolwenci nierzadko nabywają te umiejętności dopiero w trakcie pracy zawodowej. Warto rozważyć nawiązanie współpracy z pracodawcami (w zakresie organizacji zajęć praktycznych w siedzibie firmy) lub instytucjami szkoleniowymi (w zakresie dofinansowanych szkoleń organizowanych w szkole), aby ograniczyć powstawanie luk kompetencyjnych i pozwolić uczniom pozyskać te kompetencje na etapie kształcenia w szkole.

Pracodawcy mogliby uczestniczyć w przygotowaniu do pracy w wybranych zawodach dzieląc się swoim know-how poprzez delegowanie pracowników firmy do regularnego prowadzenia zajęć w szkołach (np. 2-3 godziny w tygodniu). Oddelegowani nauczyciele-specjaliści stanowiliby wykwalifikowaną kadrę, której oczekują uczniowie oraz bezpośrednie połączenie realiów szkoły i przedsiębiorstwa. Zaleca się, aby zajęcia prowadzone przez przedstawicieli przedsiębiorstw dotyczyły przede wszystkim planowania, organizowania i dokumentowania procesów spedycyjnych (dla **techników spedytorów** i **techników logistików**), a także rozróżniania rodzajów połączeń transportowych i środków transportu wewnętrznego oraz dobierania środków transportu i składowania materiału (dla **magazynierów-logistików**).

Dobrym rozwiązaniem byłoby organizowanie w ramach współpracy zajęć praktycznych u pracodawców w szczególności w zakresie wykonywania czynności kontrolno-obsługowych pojazdów dla uczniów kształcących się w zawodach **kierowca mechanik** i **technik transportu drogowego**.

Absolwentom posiadającym zawód **kierowca mechanik** oraz **technik transportu drogowego** brakuje odpowiedniej kategorii prawa jazdy, gdyż nie zawsze szkoła jest w stanie zaoferować tego typu szkolenia (ze względu na wysokie koszty). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi, by umożliwić uczniom uzyskanie odpowiednich uprawnień już na etapie kształcenia w szkole.

Pracodawcy zauważają, iż absolwenci kształcenia w zawodach **technik eksploatacji portów i terminali** oraz **technik logistik** nie są odporni na stres, na który często narażeni są w pracy. W tym wypadku również zaleca się nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi, które specjalizują się w kursach z zakresu radzenia sobie ze stresem, w ramach organizacji odpowiednich szkoleń dla uczniów na terenie szkoły.

Rekomenduje się także powołanie rad szkolnych złożonych z pracodawców które będą dokonywały ewaluacji efektów kształcenia w zakresie programów przedmiotów zawodowych i praktyk. Rozwiązanie to będzie szcze-

gólne zasadne w przypadku zawodów **kierowca mechanik** i **technik spedytor**, gdyż u absolwentów tych kierunków diagnozuje się najwięcej luk kompetencyjnych.

